

حکومتێهه ئێمێ کوردستانی - عیراق
وهزارهتا پهروهردی
رێقه بهریا گشتی یا پرۆگرام و چاپه مه نییا

پهروهردا ئیزدیاتی

پولا دوازدی ئامادهیی

به رهه فکرن

شهمۆ قاسم کهلۆ	خیری لیاس عهلی
رێسان جهسهن جنیدی	قادر جهسهن عیدۆ
عهزهدین سه لیم خودیدا	دهرمان خه له ف جهیدۆ

پیداچوون

شمو قاسم کلو   سلیم علی حیدر

دخیل نایف نایف

- پهروهردا ئیزدیاتی / بۆ قوتابیین ئیزدیان
- پۆلا دووادی نامادهیی
- پیتداچوونا زمانی : دخیل نایف
- سه‌ریه‌رشتسی زانستی یی چایی: شمو قاسم کلو
- سه‌ریه‌رشتسی هونه‌ری یی چایی: عثمان پیرداود کواز - سعد محمد شریف صالح

ب دستووری خودی

پیشگوئن

ئیزدیاتی ، وهک دینهکی دیرین ، گو بیرو باوهرین وی دزقرنه بهری چند ههزار سالان بهری زابینی ، مخابن ههتا ئهفه بهری چند سالهکا ب تهرزهکی ریکوپیک خزمهتا وی نههاتبووکرن ، ب درتیا میتووینی ژی پهیرهوکهرتین ئیزدیاتی ههردهم تووشی دهردهسهری و کارهساتان دبوون ، بهلی شکر زانیاری دینی و تیکستین پیروز دسنگین خوراگرتین زلامین دینیدا هاتنه پاراستن و خهلکی گشتی یی ئیزدی ژی ب بهردهوامی ب وان ری و رسم و رهوش و تیتالان رابوون... ههتا کو ئیرۆ ب ئهمانهت گههشتینه فی سهردهمی.

ههلبهت ئهوه ههمو تشت ... ب شیوهیهکی خام گهشتن ، لی دهولت سهری خه مخوران و دهزگههین چاپی و روزنامهفانی و راگههاندنی ... ههتا راددهیهکی باش ، شهژاندنهفه و فهژوارتن و بهلافکرن .

خزمهتا ههره گرنگا ژ ئیزدیاتی هاتیهکرن ، ئهوه بوو دهمی ل ساللا ۱۹۹۶ وهزارهتا پهروهردیا حکومهتا ههریما کوردستانا عیراقی رازیبوون ل سهر خووندنا بابهتی ئیزدیاتی - ل قوتابخانین بتریا قوتابیین وان دئیزی - کری و ژ بو وی چندی لیژنین پهروهردیی یین بسپور دوارئ ئیزدیناسییدا هاتنه پیکسینان و دهست ب کاربوون و بابهتی ئیزدیاتی بو قوناغین سهرتایی و ناغجی و نها ئامادهیی هاتنه بهرههفکرن ، ب وی هیقیینه ئیزدیاتی وهک میتوو ، باور ، ئهدهب ... بکهفته دناث بابهتین پهیمانگهه و کولیزین ههریما کوردستانیدا .

قیجا دهمی لیژنین بهرههفکرنا بابهتی ئیزدیاتی دهست بکار بووین ، تشتی ههره سهردیکی یی ل پیشچا هاتیه ودرگرتن ئهوبوو ، ئیزدیاتی ههر وهکی چاوا ههی دانینه بهر دهست ، نه وهکی چاوا دقتیت .

لهومان کاری فان لیژنان ئهوبوو ، ئیزدیاتی ژ ههمو ئالیانقه وهرگرن و ب گورهی قوناغین خووندنی ئاستی هزری یی قوتابیان دارتین ، ژ بهر فی یهکی سهنگی کاری کهفته سهر قافارتن و فهژوارتنی بیی هیچ دهستکارییهکی بان بوچوونهکا کهسایهتی .

ههلبهت پیزانینین ل دور ئیزدیاتی یین دقان ههرسی قوناغاندا (سهرتایی و ناغجی و ئامادهیی) هاتین نه دسهرجهمین و ریین ل شهکولهران ناگرن کو ئیدی خهبتینی د ئیزدیناسییدا نهکن ، بهروشایی فی یهکی ، چونکی ئیزدیناسی ب چند شهکولین و پهرتوکان تهمامنابت و چند کار ل سهر بیتهکرن هشتا یی کیمه .

ب ههلهکههتا گههشتنا بابهتی ئیزدیاتی بو قوناغا ئامادهیی ئهوهک ماموستایین ب

به رهه فکرنه هه سى قوناغان رابووين ب شانازيشه دبېژين و خوبا دکهين، کو هه که نهژ دامه زراندا بنگه هى لالش با و مه دهندروى بنگه هيدا کار نه کربا ، رهنکه مه نه کارببا ب قى کارى رابن، چونکى بنگه هى لالش دواى ئيزدیناسييدا ژ مه را قوتابخانا ئيکى بوويه و ئەم قوتاييىن و يينه . ههلبهت دامه زراندا بنگه هى لالش ژى ، ژ ئەنجامى بزاڤا نازادىخوازا ملله تى کورده و پوته دانا حکومه تا هه رىما کوردستانى ب قى بنگه هى و برياردان ل سه ر خوندا بابه تى ئيزدياتيى ل قوتابخانا ... خو بخۆ چه سپاندا دروشمى (کوردستان مه لبه ندى لىبۆرنا نايينه) .

ههلبهت مه ژ بو به رهه فکرنه بابه تى ئيزدياتيى يىن هه ر سى قوناغان، مفايه کى باش ژ به لاڤوکين ل دۆر ئيزدیناسيى - ئەوين ب به ر ده ستين مه که فتين - هه ره سا ژ پيزانينين زه لامين دينى و خه مخۆران. و پيشنياريت ماموستايين ئيزدياتيى دبېژن... وه رگرتيه و نهۆژى هيقيدارين هه ر خه مخۆره کى تيبينيه ک ل دۆر بابه تى ئيزدياتيى يىن هه رسى قوناغان هه ي ، ب گه هينته مه تاكو دچاپين بژاره يين بيتدا ل به ر چاڤ وه رگرين .

ههلبهت مينا يين قوناغين دى ، ئەڤ هه ر سى په رتوک ژى به رى چاپکرنى مه دانانه به ر ده ستين هيژايان ل جڤاتا روچانى و ئەوان ب کاره کى پيروژ زانين و رازبوونا خو ل سه ر ده رپرين ، پاشى ليژنه کى ژ ريقه به ربا گشتى يا په روه ردا دهۆکى پيداچوونه ک ل سه ر کر و ئەوانژى رازبوون ل سه ر کر .

ل داويى ريز و سوپاسيىن مه بو : وه زاره تا په روه رده يا حکومه تا هه رىما کوردستانى و ريقه به ربا گشتى يا په روه ردا دهۆکى و بنگه هى لالش يى ره وشه نيبىرى و کۆمه لايه تى و جڤاتا روچانى يا ئيزديان کو هه ر نايين په روه رده کى و خه مخۆره کى پيزانين داينه مه .

ماموستايىن ريزدار ....

- * ههفت سه به قين به راهيى ژ هه ر قه وله کى يان به يته کى ، بو ژبه رکرنيته و تمامه تيا قه ولى - به يتى ، بو راقه کرنيته ، ل په ي قه ره نه نگۆکان .
- * تيبکستى هه ر دو عايه کى بو ژبه رکرنيته .
- * داوکى ل سه ر په راويژان بيته کرن .
- * بو بتر وه رگرتنا پيزانينان ل سه ر هه ر بابه ته کى ، هيقيبه ژنده رين باوه رپيکرى بيته ب کار ئينان .

ليژنا به رهه فکار
دهۆک / ۲۰۰۲

ئىزدى

نژاد و ناف

نژاد

ئىزدى د درېژيا ميژوويا خۇدا، تووشى گەلەك ھەقركى و ھەردەشە و فرمانىن رەش بووينە، گوندىن وان يىن ھاتىنە ويرانكرن، مال و ملكى وان يى ھاتىنە تالانكرن، كوشتن و گرتن ژى ھەردەم بەھرا وان بوويه، يىن دەربەدەر بووين و ژىك قەقەتياين، تەنايى و ئارامى و كىم دىتىنە. شىنوار و قوب و نىشانگەھىن خاساھاتىنە ئىوراندىن... ئەقە ھەموو يا ب سەرى وان ھاتى، نە ژبەر كورۇژەكى ژ رۇژان بۇ دەوروبەرى خۇ جھى مەترسىي بووينە و نە ژى ژ بەر گوننەھەكا وان كرى... بەلكو ژبەر پىگىريا وان بوويه ب بىر و باوەر و رى و رەسمىن دىنى خۇ و قايل نەبووينە ل سەر گھۆرپنا وان بىر و باوهران و ب ھەموو كارىنن خۇ، خۇ پاراستىنە و سزايى وى پىگىرى و پاراستنى ژى ئەو فرمان بوون!!

ژ بلى كارىگەريا خرابا وان مەرگەساتان، ژ ئالىي دەروونىشە، ئىزدى تووشى تەنگاقىي ژى دبوون، ئىدى باوهرىا وان ب بيانىان نە دەھات و نە دەھىلان قەكۆلەر و نقىسەر ھىچ تشتەكى دروست ل سەر باوھرا وان بزائن، نە ھەر ب تنى ئەقە، بەلكو دىندار و زانايىن دىنى نە دكارىن زانىارىيىن دىنى دناف ئىزدىان ژىدا بەلاقكەن، تەقايە رى و رەسمىن خۇ يىن دىنى ل ژىر پەردا ترسىدا ب نەھىنى ئەنجامدان، خەلكى دەوروبەرى ل ئىزدىان ب گومان كەفتن و ل دووف بۆچوونىن خۇ قەكۆلەن ل دۆر ئىزدىان ئەنجامدان، لەومان دكارىن بىژىن، پشتى ب داوى ھاتنا فرمانىن رەش، ئىزدى كەفتنە دگەلەك بارىن دى يىن تەنگاقدا، ئەوژى ژ ئالىي زانىارىيىن دىنىشە، چونكى پرانىا جارا نە دكارىن رى و رەسمىن دىنى خۇ ب

ناشکرایي بگيڙن، ئەڤي چەندی ژي کارتيکرنا خۆ يا خراب ل سەر ئيزديان بخۆ هەبوو، چونکي باش فيري پيزانينين ديني خۆ نەد بوون، هەر وەسان ري نە ددانه ميژوونقيس و ڤه کۆلەرەن ژي، کوب دروستي ڤه کۆلينان ل سەر ئيزدياتي بي بکەن، لەومان دي بينين بەرھەميەن وان يين ل دۆر ئيزدياتي ژ راستي د دوور بوون.

ڤيجا ژ ئاليه کي ئيزديان دناڤ خۆدا خۆ ژ وان رهوشت و تيتالان دوور دکرن ئەوين ديانە تين دي پەپرەو دکرن و ژ ئاليه کي ديشه خۆ د کراسي خەلکي دەوروبەر دکرن ب مەرەما خۆ گونجاندن و پاراستني و ئەڤي چەندی کارتيکرنا کا خراب ئيخسته سەر ناڤهروکا پەرتوک و تەکستين ديني. وي چەندی کاره کي زۆر ل ئيزديان کر و بير و باوەر تين وان شتواندن و شۆليکرن و ئيدي ڤه کۆلين و ديارکرنا رهه و ريشالين وان و راستيا بير و باوەر تين وان بووه کاره کي نه يي ئاسان، ئەڤه و زيده باري نه شارەزايي يا ڤه کۆلەر و نقيسه رين بياني د تیکستين ديني ئيزدياندا، ژ بەرکو روژە کي ژ روژان نه ديتينه و نه خوندينه، ل ڤرد کارين بيژين هەر نقيسه ره کي تشتهک ل دۆر ئيزديان بە لاکریت، رەنگه ئارمانجە کا تايهت پي هەبوويه، ڤيجا چي توندرتيا ديني يان ژي شوفينزم و رەگەز پەرتيا نه تەوه يي بت و پړانيا وان نه جهي باوەر بيته بو ديارکرنا راستيا ئيزدياتي، چونکي هەولە کە ژ وان بو شيلوکرنا باوەر و ميژوويا ملله تي مه يي دپرين. هەولا وان نقيسه ران گەهسته وي رادده ي کوهندهک پەرتوک و دەستنقيسا ژ با خۆ دروست کەن و ب رەنگه کي نه جوان و نه پەسەند ديار بکەن، ژ بەر ڤان هەموو ئەگەر تين مه ل سەري ديارکرين، ئەو نقيسه ر ڤه کۆلەر کەفتنه د شاشي و هزرين نه راستدا ده مي ل سەر باوەرا ئيزديان نقيسين.

د سەر هندی پړا باوەر و ديروکا ئيزديان نه گرهييه کا ئالۆزه- وه کي هندەک ژي د بيژن يان هزر دکەن - هەر کەس ئاوره کي بده ته ري و رەسم و رهوشت و تيتال و تیکستين ئيزديان و هزرين خۆ تيدا بکەت و ڤه کۆلينين راست و دروست ل سەر

بکەت و د بیرو باوەرێن مللەتێن روژ هەلاتی یێن دێریندا یی شارەزا و بسپۆر
بت، دێ کارت ب باشی باوەرا ئیزدیان شروقه بکەت.

ژ ئالیی نەتەوەبێشە هیچ گومان نینە کو ئیزدی کوردن و ئیزدیاتی دینەکی کەفن
یێ کوردییە و ئەف چەندە تشتەکی راست و دروست و نەگۆرە و دانوستاندن ل سەر
نائیتە کرن و چوو میژوو نقیس و فەکۆلەرێن دیرۆکی گومان ل سەر نە بوویە و
تەف قی چەندی پەسەنددکەن و ئیزدیان ب مللەتەکی ئاری ل قەلەم ددەن، کو
دینی وان ئیزدیاتی بوو، ئەف چەندە ژێ د بنەمایێن نەتەوا یە تییدا یە خوبا و
ناشکرایە چی ژ ئالیی زمانیشە بت، یان میژوو یی و گرێدانا جفاکی، یان رهوش و
تیتالان، یان ژێ ژ ئالیی هەستی نەتەوا یە تی و ئاخا وەلاتیشە بت.

ئیزدی وەک ناڤ :

پەیشا (ئیزدی) زۆریە کەقنە و بەری هەزارەها سالاب قی شیبوی (ئی،
زی، دی) هاتیە و ل سەر کاسیلۆتکا هاتبوو نقیساندن و ل دووف شروقه کرنا
شونارناسان پەیشا (ئیزدی) رامانا گیانی پاقر و ئەوین ل رتیا راست د مەشن د
دەت.

ل سەر دەمی شەمسانیا، ئانکو روژ پەریسا، پەرسنگەھ ب ناڤی ( )
ئیزیدا) ئاڤاکریون و ری و رەسمین خۆ یێن دینی تیدا د گیران، (ئیزیدا) ژێ
رامانا خوەدی ب لند و هیتزا مەزن د دەت.

مەزەبەسناری کو کەقنە دیانەتەکا ئاریبە دگۆتنە خودی (ئیزدان). ژ بەر
کو ئیزدی پاشمایێن وان دیانەتێن کەقن، د بیژنە خودی (ئیزی) و د باوەرا
واندا ئیزی ناڤەکە ژ ناڤین خودی، کو ئەو یێ ملیاکەت ئافراندین و ئەف
کنیاتە نژاندی و مروڤ و گیانلەبەر ل سەر ئەردی پەیدا کرین و ئەف چەندە ژێ
د تیکستیێن دینی مەدا یە روڤ و ئاشکرایە :

ل فر (ئیزی) ناڤەکە ژ ناڤین خودی و (ئیزدی) ئەو کەسن یێن خودی د پەریسن

سلتان ئیزی بخۆ پەدشایە
هەزار و ئیک ناڤ ل خۆ دانایە

ناڤئ مه زن هه ر خودايه *

* * *

هه گه خودئ کر ئيزدينه

سه ر ناڤئ سولتان ئيزينه

ئه م ب ئول وئه ركانيت خو درازينه

ئه و بوو نوورا سه ليم و سادق

وزانايئ ب فه م و ناتق

ب فه ر وارا خوڊئ يئ خالق

* * *

مه لكتئ سدق و حه قيقه

بو برهيمي زوور يئ شه قيقه

* * *

نوقته بهك ژ عليمئ حه قيقه تئ

هاته خواري سوڤا نووا ته ريقه تئ

ب قئ چه ندئ بو مه خوبادبت كو خودئ وئيزئ و په دشا هه موو ناڤئ وئ هئزا
عه زمانيا مه زنن، ئه وه ئاڤرېنه رئ هه مو كنياتئ وهئز و شيانين وئ ب سه ر هه موو
كنياتيدا دزالن، هه ر ژ كه فندا ئيزديا خودئ ب قئ ناڤئ ئانكو ب ناڤئ ئيزئ
ناسكريبه و هه ر ب ناڤئ ئيزئ هاتينه ناڤكرن و دبئژئئ ئيزدي، ئانكو ئيزئ په ريس
(خوڊئ په ريس) لئ هندهك جارن د بيژئئ داسنئ، چونكه ديانه تئ وان يئ كه فن
مه زده يه سنا بوو، مه زده ئانكو خودا، يه سنا ئانكو په ريس، مه زده يه سنا ب هه قڤا
رامانا خوڊئ په ريس ددهت.

هندهك ملله تين روژ هه لاتا ناڤين باوهري پئ د ئينا و دگوتئ ميترايئ، وانئري
وه كي ئيزديان په يوه ندييه كا موكوم ب روژئئ هه بوو و ريز و بها و پيرؤزي ددايئ،
كارتپكرنا وئ باوهري ژئ ل سه ر بير و باوهري ئيزديان هه بوو، تانؤكه

۱- قوناغا بەرى ھاتنا شىخادى :

ئەف قوناغە گەلەكە درېژە، رەھ و رىشالېن وى دگەھنە سەردەمېن ھەرە كەشەن
و دېرىن و ئەوژى دېتە دوو سەردەم:

أ- سەردەمى پەيدا بونا خودانا

ب- سەردەمى يەكتا پەرستى

أ- سەردەمى پەيدا بونا خودانا:

بەرى ئىزدىيان وەكى پرائىيا مللەتېن رۆژ ھەلاتا ناڧىن، دياردېن سروسىتى د
پەرستەن و رېز و بەھا و پېرۆزى د دانى و بۆ ھەر ديارۆكەكا سروسىتى خودانەك
دەستىنىشانكربوو و پەرستگەھ ژېرا ئاڧاكربوون و قوربانى ژېرا پېشكىشەدكرن.
پەرستەن وان ديارۆكان ژى ژ ئالىي و انقە بۆ دوو ئەگەرېن سەرەكى دزقېن، يان
ژى د ترسىيان چونكى دزىانبەخش بوون و زىان د گەھاندەن سروسىتى و مرۆڧان
وەكى بروسىيا و بېشەلەرزا و ئاڧابوونى، يان ژى ھەزۆى دكرن و كەيفىا وان پىن
دھات، چونكى مايى خېرو بەرەكەت و خۆشېى بوون و مفا د گەھاندەن سروسىتى
و مرۆڧان وەكى بارانى و رۆژى .... نوکە ژى ئىزدى ب وان جۆرە بېر و باوهران
د داخبارن.

ب- سەردەمى يەكتا پەرستى:

پرائىيا مللەتېن رۆژ ھەلاتا ناڧىن و ب تايبەت (مىدى) يا، رۆژ پەرستىبە و د
ھزرا واندا رۆژ خودى يى ژېن و ژيارى بوو و ب (مېھەر-مىترا) ناڧدكر و بۆ
دەمەكى درېژل سەر وى باوهرى بوون، پشەتى ھنگى باوھرا مەزدەپەسنا پەيدا بوو
بۆ خەلكى خوياكركو پەدشايەك وى ھەى ئەوھ ژېن و ژيارى و ھەقىيى و ھەموو
كنىياتى ب سىستەمەكى رېكوپېك ب رېشە دېتە، ئەو باوهرەژى د ناڧ وان
مىللەتاندا بەلاڧبوو و كارتېكرنەكا زۆرل بېر و باوهرېن وان كر. چاخى زەرەدەشت
داھر بووى و بېر و باوهرېن خۆ دناڧ خەلكېدا بەلاڧكرېن، ھندەك ژ مىللەتېن

---

* ژ قەولى سلاڧىت جەبېرە.

** ژ دوغايا شەھدا دىنى.

ناری و (میدی) یا باوه‌ری پیچ ئینان و بیر و باوه‌رین وی په‌سه‌ندکرن.
 پشتی پیشقه‌چونا بیر و باوه‌رین وان ملله‌تان ب شیتویه‌کی گشتی و بیتن
 ئیزدیان ب تایه‌تی، به‌ر ب قوناغا ناسبوونا ئافرینه‌ره‌کی تاک و ب تنی چوون و
 گه‌هشتنه وی باوه‌ریی کو ئه‌وه خودایی دنی و ئاخه‌رتی، ئه‌وه بی هه‌موو دیارۆکتین
 سروشتی داناین و ئه‌ف کنیاته ئافراندی، و په‌رستن و په‌روه‌سته بوون بتنی بو وی
 یه‌ فیره ئه‌م ئیزدی دبیژن به‌ری هاتنا براهیم خه‌لیل یه‌کتا په‌رستی دریا مه‌له‌ک
 سالم بی شه‌مسانی هاتبوو به‌لاشکران و ل په‌رستگه‌ها لالش ئه‌ف بیر و باوه‌رین خو
 به‌لاشکران- و ده‌یته ناسین ب (مه‌له‌کی میترا)

مه‌له‌که‌ک نازلیوو ژ سه‌ما
 عیتر و زانا وی ب فاما
 جه‌پتری هنارته بامه
 * * *
 مه‌له‌که مه‌له‌کی میترانه
 ژ قه‌ندیلا نیفا عه‌سمانا
 ژ بو مه ئینابوو په‌یکا ئیزدانه
 * * *
 سولتین ژ باخۆ دهناره
 بو لالش و هه‌رچار کناره
 بو مه کره خو‌هش یاره
 * * *

قیجا براهیم خه‌لیل هات و رتبه‌ریا قی هزری کر و رابه‌ریا خه‌له‌کی کر بو
 په‌رستنا خودی و خودی ب خه‌له‌کی دا ناسین و گوته‌ی بی رۆژ و هه‌یف و ستیر و
 ئه‌ز دايم ئه‌و خو‌ه‌دایه.

۲- قوناغا پشتی هاتنا شیخادی:

هاتنا شیخادی بو ناه ئیزدیان و ئاکنجیبوونا وی ل لالشا نوورانی،
 دئیزدیاتییدا قوناغه‌کا گرنگ و وه‌رچه‌رخانه‌کا میژوویی بوو، چونکی دوی

قوناغیدا و ژبو پاراستن و موکومکرنا ئیزدیاتی، ئیزدیاتی هاته نووژهنکرن و سیسته مه کی نوویی چیناتی دان، ژ بهر هندی ئەف قوناغه ب تخووبه کی دیار دناقبه را که فن و نوویاتیا ئیزدیاتییدا دئیتته ناسین و ب دیرۆکا ئیزدیان یا نوو دئیتته هژمارتن. ههژی گۆتئییه کو دوئ قوناغیدا و ب گۆردی وی سیسته می نوو، کارو بارین ئیزدیان بین دینی و جفاکی هاتنه ریکو پیککرن و هه موو بیر و باوه رین وان بین دینی و میتۆلۆژیا وان یا که فن د تیکستین دینیدا هاتنه دارپشتن و درتیا شان تیکستاندا ئەو بیر و باوه هاتنه به لاککرن و پاراستن. ههژی تاماژه کرنییه کو سیسته می ژ ئیزدیانا هاتیه ده ستیشانکرن بتریا وی ل سه ر دهستی شیخادیی دوویی بوو. و هندهک گهورین لسه ر ده می شیخ حه سه ن ژی هاتنه ئەنجامدان.

پرسیار

- پ ۱/ بۆچی هه ر ژ که قندا ئیزدیان ری و ره سمین خو بین دینی ب نهینی و ل ژیر په ردا ترسی ئەنجامدان؟
- پ ۲/ ب کورتی به حسنی قوناغا به ری هاتنا شیخادی بکه .
- پ ۳/ بۆچی تیکست و په روکیت ئیزدیان زۆربه یا هندابوبینه ؟
- پ ۴/ هاتنا شیخادی بو ناه ئیزدیان وه رچه رخانه کا میژوویی بوو، قی چه ندی رۆنکه .
- پ ۵/ ئیزدی ب ناقی (ئیزی- خودی) هاتینه نا ککرن، قی چه ندی ب دوو سه به قین قه ولا سه لهینه .

فهرزین ئیزدیان

د ئیزدیاتییدا چه ندین فهرز هه نه، یه فهره ل سهر کهسی ئیزدی وان فهرزا بجهببنت و پیگیری پی بکهت، نهو کهسی پیگیری ب فهرزین دینی نه کهت گونه هه و ل رۆژا ئاخره تی - رۆژا ههق و حسابی - دی ئیته سزادان و دناش جفاکیدا ژی نهیی دلخواز و خوشتییه و ب چا شه کی سفک لی دنیپن .
د ئیزدیاتییدا فهرز دوو جوژن:

۱- فهرزین حهقیقه تی.

۲- فهرزین ته ربیقه تی.

۱- فهرزین حهقیقه تی

د باوه ریا ئیزدیاندا حهقیقهت و مالا حهق یا مرۆقی پشتی مرئییه، ئانکو پشتی گیان ژ له شی جودادبت و بو ههق و حسابی دچته بهرده ستین په دشی. وی رۆژی خودانین فهرزین حهقیقه تی ل حزره تا په دشی ناماده بن

شیخ فهره و پیر نیشانه

هۆستا و مه ره بی وه کی وانه

فهرزا برایت ئاخره تی فهرزه که گرانه *

* * *

تو بدهیه خاترا سووکا مه عریفه تی

میژی ل بهر به دلی دکهت خلمه تی

ده رویشی ب شهف و رۆژ دکهت عه باده تی

---

* ژقه ولی با به کری ئومه را .

هەر پینچ فەرزین حەقیقەتی

شیخ و پیر، ھۆستا و مەرەبی

یار و برایت ئاخرەتی *

* * *

خەلکی ناسی پی متیبی

مەعریفەت و نەرکانە کا چیبی

هەر پینچ فەرزین حەقیقەتی قیبی

* * *

چی بوون هەر پینچ فەرزین حەقیقەتی ؟

نەو بوون شیخ و پیر، ھۆستا و مەرەبی

یار و برایت ئاخرەتی

دەرن ل مەسونەتی

** ئیرو بوونی، سویدی بو بانگی ئاخرەتی

هەر وەکی دغان سەبەقاندا بو مە خوبا بووی فەرزین حەقیقەتی پینچن:

۱- شیخ

۲- پیر

۳- ھۆستا

۴- مەرەبی

۵- یار و برایت ئاخرەتی

هەر ئیزدیبه کی: شیخ، پیر، ھۆستا، مەرەبی، بین خو ھەینە و کەسی ئیزدی کو

دگە ھتە ھیمێ ژن ئینانێ فەرزە ھەکە کوپ بت، برایت ئاخرەتی و ھەکە کچ بت

* ژدوعایا ھیتقاری .

* ژقەولتی شەرفەدین .

خوشکا ئاخره تی، بو خو بگرت و برایی زهلامی بی ئاخره تی شیخی وی یان پیروی وی بت، هه رهسا بوژنی و خوشکا ئاخره تی ژى هه مان تشت فه رزه.

۲- فه رزین ته ریه تی:

فه رزین ته ریه تی، ریبازا ئیزدیاتیینه، نه و فه رزین بیتن کو مرۆف د ژيانا خوڤا په پیره و دکهت و ب ریبا وان وهک ئیزدییهک دئیتته ناسین. ژشان فه رزا:

۱- شه هدا دینی

۲- دوعا

۳- مورکرن ب ئاڤا کانیا سپی

۴- روژبگرتن

۵- گریشان

۶- سونه تکران و چه ندی تر

۱-۲ شه هدا دینی:

شه هدا دینی باوره یا ئیزدیان ب خودی و تاوسی مه لهک و خاس و چاکین وان خو یا دکهت. فه رزه که سی ئیزدی به ری بنقت شه هدا دینی خو بدهت. پشتی شیخادی هاتیه لالشا نوورانی دهقی شه هدا دینی بو ئیزدیان ب فی ته رزی ل خواری سازکریه:

((ب دهستوری خودی))

هه ره نه وه، هه ره نه وه

نه خو ارنه و نه خه وه

شه هدا دینی من ب ناڤی خودی و تاوسی مه لهک دبت ره وه

* * *

شەھدا دینی من ئیک ئەللا
مەلەک شیخسن حەق حەبیب ئەللا
مەقلووب و مەرگەھ سەلا

* * *

سلاڤیت مە ل: لالشی، مەقلووبی، مەرگەھی،
جووتیت قوبا، ل وی ئەردی، ئەردی ئیزدیخانە
سەر دگیشنە بەر شیخادی، عەبادەتی و سجودەھی

* * *

سەلتان ئیزی پەدشی منە
تاووسی مەلەک شەھد و ئیمانیت منە
کانیا سپی مۆرا منە
کاف و مغار و زمزم حەجا منە
قوبلەت بدۆر قوبلەتا منە
شیخادی پاشایی منە
شیشمس مەسەبی منە
بینایا چاڤیت منە
* ..... پیری منە *
..... شیخی منە
..... مەرەبی منە
..... خودانی منە

---

* د فردا هەر قوتابییەک (ئیزدیبەک) ناڤی پیری و شیخ و مەرەبی و خودانی خودنیت.

ئەلھمدوللا ۋ ئاديا
 ئافارتين ۋ كافرا، ۋ رافديا
 ئەم ھافيتتينا سەر پشكا سونيا
 * * *
 مەتكارين ۋ ميرا
 ئافارتين ۋ كافرا، ۋ خەنزيرا
 ئەم ھافيتتينا سەر پشكا شېخان و پيرا
 * * *
 مەتكارين ۋ مەتتى
 ئافارتين ۋ كافرا، ۋ شرەتتى
 ئەم ھافيتتينا سەر پشكا سونەتتى
 * * *
 ھەكە خودى كر ئىزدىنە
 سەر ناقتى سەلتان ئىزدىنە
 ئەم ب ئۆل و ئەركانىت خود رازىنە
 ئەم د كىمىن، خودى يى تەمامە

۲-۲ دوعا:

دوعا، ھىقى و داخوازن، مەرۆڭ بۆ خۆ و مللەتتى خۆڭ خودى د خوازت، كو
 خودى ب رەھم و دلۆڭانیا خۆ د گەل مەرۆڭى بکەت و ل قى دنيايى ب خوشى و
 سەرفەرازى، دوور ۋ ئېش و ئازار و بەلايا بژىت و ۋ شاشى و گوننەھان دوور

بکەت و ل ئاخەرەتێ ژێ ب بەهشتێ شاد بکەت. د ئیزدیاتییدا گەلەک جوۆره دوعا
هەینە، ژوانا:

۱- دوعایێن فەرز، کونەئەنە:

ا- دوعایا شەبەقی (فەجرێ)

ب- دوعایا سبێ

ج- دوعایا هیتقاری

۲- دوعایێن خێرێ، وەکی دوعایا هەیفی و دوعایا ئۆغری ... وەتد.

۳- دوعایێن چارەسەرێ، وەکی دوعایا زک ئیشی و زەرکی ... وەتد.

گەلەک دوعایێن دێژی د ئیزدیاتییدا هەینە، کو دەندەک دەلشیاندا دئینە ب
رێزکرن وەکی دوعایا بسکی و مۆرکرنی و مارە برینێ و ئۆغری.

دوعایا شەبەقی (فەجرێ)

دگەل تاری گەورکی، ئیزدی بو دوعایێ خو بەرەهەفدکەن و دوعایا فەجرێ

دکەن، ئەقە ژێ چەند سەبەقەک ژ دوعایا فەجرێ:

(ب دەستووری خودی)

ژ میڕ و مەلەکا دەهین مەدەها

خاسیت ناڤا قوبەها

رۆناهی دابوو بەرێ سبەها

رۆناهییا بەرێ سبێ داھر بوو

بوۆرێ عەبادەتێ کار بوو

سەد خوۆزیا وی میتری ب هەقی راوەستا بوو

ناشوق و مه عشوق مفته ب دسته
مه مرازا خوژ وان دخوهسته
وان مرازا مهو خوژ ههقی دخوهسته
يا خودی خیرا بده شهرا وهرگه پرین
يا خودی تو دو عاییت مه قه ببول بکهی
نهم دکیمین و خودی یی ته مامه

دوعایا سبئی

پشتی دوعایا پشت گرتدانئی و دوعایا شه به قئی (فه جری) و دگهل روژ هلاتئی،
نهم ئیزدی و پهروهستهی خودی دبین و بهری خو ددهینه روژ هلاتئی و دوعایا سبئی
دکهین، نهغه چهند سه به قه نه ژ قئی دوعایئی:

ب دهستوری خودی

تامین... تامین... ته باره که ل دین

خودی هاریکاری دین

ب هیمه تا شه مسه دین، فه خره دین،

ناسردین، سجادین، شیشمسه قه وه تا دین

سلتان شیخادی تانجه ژ نه ولین هه تا ناخرین

خیرا بده، شهرا وهرگه پرین

مه هدهره کئی دخوازین

ب رحما شیخادی

ب رهزا مه لیشیخسن

ب کهره‌ما شیشمس
نوور ژ نووری شه‌فقی
سبحانه ژته خالقی
مه‌له‌که ل بهر تفقی

* * *

ژ مالتی هه‌تا مالتی
شیشمه خودانی سیقالتی
ئه‌م ژ شیشم نابهرین خه‌یالتی

* * *

ژ ستوونی هه‌تا ستوونی
چهند مفته هه‌نه ل هندرو خه‌زینی
یا شیشم ته‌دا ده‌ستی خودانی مه‌عریفه‌تی و ناسینی

* * *

ژ چا‌فا هه‌تا ده‌فی
مؤرا شیشم لی دکه‌فی
مه‌یدانا مه‌زن و کهره‌ما ناهیلن بنقی

* * *

ژ سه‌ری هه‌تا پی‌یا
یا شیشم ته نه‌قشان‌دین و داناینه سه‌ریت ری‌یا
ئه‌م ژ شیشم نابهرین هی‌قی‌یا

* * *

یا شیشم تول مه‌ فه‌که‌ی ده‌رگه‌هی ره‌حه‌تی
ته ئه‌م ئیناینه سه‌ر فی خلمه‌تی
رو‌نایه‌کنی بی‌خه به‌ر مه‌و سونه‌تی

* * *

سونى كو دسونينه
 زه بونن دماندينه
 مه ب شيشم هيئينه
 * * *
 سونهت كو سونهته
 زه بوننهكى كيم تاقهته
 مه ب شيشم نهينهته
 نامين

دوعايا هيتفارى

بهري روژنافا نهم نيزدى خو پاك و تمميز ، و بهر هه فذكهين بو دوعايي ، بهري خو ددهينه روژنافا و دهست ب دوعايا هيتفارى دكهين. نهفهژى چهنده سه بهقه ژ فتي دوعايي:

ب دهستووري خودي
 يا سواري روژ هلاتي و روژ نافايي
 توبدهيه خاترا دوتتي و دايني
 تومه خلاسكهي ژقه دايني ، ژ بهلايي ژ غهلايي
 ياشيشم تول حالي مالا خو و مهژي پيرسي فتي جاري

تو بدهیه خاترا عدرش و کوپسی
 گای و ماسی
 حدیات ل کوپسی
 یاشیشم تول حالتی مالا خو و مه ژی بپرسی
 * * *
 تو بدهیه خاترا لهوح و قهلهمه
 ههوا و ئادهمه
 عیسا بن مریده
 یاشیشم تول حالتی مالا خو و مهژی بپرسی ل ههموو دهمه
 * * *
 تو بدهیه خاترا چدرخان و فلهکا
 هوزیان و مهلهکا
 سوپا تاووسی مهلهک و چارده تهبهقا
 یاشیشم تو پسپارهکا خیری ل مالا خو و مهژی بکا
 * * *
 تو بدهیه خاترا بههشتی و داری
 کاف و زمزم و مغاری
 سوپا ئیزی و بهیت ل فاری
 یاشیشم تول حالتی مالا خو و مهژی بپرسی ئی جاری
 * * *
 تو ب خاترا دوری کهی
 کاسی کهی
 ئختیاری سوپا موخفی پی پرا سهراتی کهی
 یاشیشم تو پرسهکا مالا خو و مهژی بکهی
 * * *
 تو بدهیه خاترا دورا سپییه

مەلەككى بېرىيە
سورا ئىزىيە
ياشيشم بۆ خاترا ديوانا سلتان شىخادى تو بۆ مالا خۆ و مەژى
بكهى هيقييه

* * *

تو بدهيه خاترا دورا سۆره
كوپسيا ب مۆره
ئىزدينه ميرو قبولت بدۆره
ياشيشم ل بانگ و هاواريت مه بيتى، ئەى مەلەككى ژۆره

* * *

تو بدهيه خاترا دورا زه ره
عهدو عهدمان و به ره
ياشيشم تول بانگى مالا خۆ و مەژى و هره

* * *

تو بدهيه خاترا سوکا مدعريفه تى
مىرى ل بهر به دلنى دكەت خلمه تى
دهرويشى ب شەف و رۆژ دكەت عه باده تى
هدر پىنچ فەرزىت حەقيقه تى
شىخ و پىر، هۆستا و مەره بى (ياروبرا) بيت ناخره تى
ياشيشم تو مەفەرىيە كا مالا خۆ و مەژى بكه قى جارى

* * *

تو بدهيه خاترا دوعايىت فەقىران
ره به نيىت بنى دىران
ياشيشم تول مالا خۆ و مەژى بكهى سەخبىران

* * *

تو بدەيە خاترا عەرشى رحمانە
 مەلەكى جانە
 بەحرا قودسى جانە
 ياشيشم، يا ژتە دخوازين دين و ئيمانە
 * * *
 تو بدەيە خاترا عزراييل، جبراييل، ميكايل، دەرداييل،
 شمقاييل، عزازيل، عزافيل
 ئەون ھەر ھەفت مەلەكىت كيبير
 بەرى خاسا ب چەندى بەديل
 ددەستا دا مفته وکليل
 دراوەستايە ل حزرەتا مەلەكى جەليل

۲-۳ مۆرکرن ب ئاڤا كانيا سەپى:

د باوەريا مە ئىزدیاندا، ئاڤا كانيا سەپى پىروژتەين ئاڤە و فەرزە ھەر كەسەكى ئىزدى
 ب قى ئاڤى بىتتە مۆرکرن و مۆرکرن ژى ھەلالکرنە.
 رى و رەسمەين مۆرکرنى: كەسى ئىزدى دەمى بۆ جارا ئىكى قەستا لالشا نوورانى
 دكەت، ب مەرەما مۆرکرنى، ئاڤدا كانيا سەپى زبارتە دكەت، پىرى سەردەرىنى كانىي ب
 دەستەين خۆسى جارەن ئاڤا وى يا پاك و پىروژل سەر و سىمايەين وى كەسى دپەشىنت و
 دوغايەكا تايبەت دپەرا دبىتتە وئەڤە دوڤى دوغاي يە:
ب دەستورى خودى

مۆر مۆرا مېرانە
 كانيا سەپى خۆش نېشانە
 پەدشای ژى دابوو بەيانە
 جىي ئىزدىنە مېر و ھەرچار برانە
 * * *
 مۆرا كانيا سەپى يە

میر هاتن و مدهده ژئی داییه
 ئەو جیبی پەدشی من بخۆیه
 * * *
 بەری نه عەرد هەبوو نه عەزمانه
 نه بەحر هەبوو نه بنیانە
 نه چیبیا هەبوو نه سکانە
 * * *
 رێ هەبوو مەعریفەت
 ئیمان هەبوو تەریقەت
 ئەوی رۆژی کانیا سپی بو مێرا کره قوبلەت
 * * *
 دەستا ژ تەریقەتی بەر نەدەن
 مەلەک شێخسەن ئیمانێ خۆکەن
 خۆل کانیا سپی مۆرکەن
 * * *
 ژ عەزمانا هەتا ب عەردە
 ژ عەردا هەتا ب سەردە
 ئاڤا کانیا سپی دەرمانە ل سەر قاس دەرە
 * * *
 تە مۆرکەرل کانیا سپی یە
 ناڤ ل تە دانا بەرخێ ئیزی یە
 شەهده و ئیمانیت تە بوونه بناڤتی تاووسی مەلەک و سلتان ئیزی یە
 * * *
 و سەرەدەری کانیا سپی ل دوماهیئا مورکرنی دبیژت: -
 خودانی کانیا سپی دوعا یی ل تە بکەت، ول تە سحەت و بەرەکەت، تو هاتیە
 مورکن، ژیبی تە ی دربیژت پیروزیت و خلمەت قەبول.

٢-٤ رۆژیتن ئیزی :

رۆژیگرتن، فەرزەکه ژ فەرزین تەریقەتی، فەرزە ل سەر ئیزدیان پیگیریی ب فی
 فەرزئی بکەن و هەر سال ئان رۆژیان بگرن و ئەڤ هزرە یە کەڤنە و ب خیرەکا مەزن

دئیتته هژمارتن و دیسا روژیگرتن ساخلمی یه ژی.

روژیپین ئیزی، نانکو روژیگرتن بو خودی، ئەف روژیبنه سینه و روژا چاری جهژنه، دبیتنه فی جهژنی جهژنا روژیپین ئیزی، کو دکهفته دئینیا ئیکیدا ژ مهها کانونا ئیکتی ب هژمارا روژ هلاتی. وستی روژا ب روژی دهن (سی شه م و چارشهم و پینج شه م) وروژا ئینیی جهژنه.

۲-۵ گریشان :

گریشان نانکو تۆک یان پیسیر، ئیکه ژ سومبولین پیروژین مه ئیزدیان، فهپزهکه ژ فهپزین تهریقهتی، فهپزه کهسی ئیزدی کراسی ب تۆک د بهر خو کهت، کراس: جلکهکه رهنگ سپییه و تۆک ب شتویهیه کی بازنهیی لی دئیتته قهوارتن و نابت تۆکا کراسی زهلامی ب دهستین ههقرینا وی بیته برین و شه کرن. پیروژیا تۆکی دزقرته وی چه ندی، دهمی خودی تاوسی مهلهک خهلاتکری و کریه سهروه ری ملیاکه تان، ئەف تۆکه پی بهخشییه و تا نۆکه د بیژنی: تۆکا ئیزی و ئەف چهنده ژی ب روژ و ناشکرایی د قهولین مهدا خوبادبت: و ئەفه چند سه بهقه نه ژ دودعایا تۆکی:

پادشایی ژ مهرا ژریکر تۆکه

کهت بوو دلئ ئیزدیا شاهی و شوقه

دهستی تاوسی مهلهک ل سهر ستیرا چه یۆقه.

په دشایی تۆک ژ مهرا ژریکر

ناقا جهنتی لیکر

ئهوی خاسی و ساییی ژ مهرا چیکر.

وهختی تۆک سیاندن

مهلهکا قاپی عه زمانا فه کرن

هۆریا ل عازمانا هلهلاتدن.

تۆک ژ ئیزدیارا زیاره ته

رتیا وی ب خلمهت و عیباده ته

نهو فەرزه ده ژ حه فیه ته

تۆک ژ مزگینه

تاوسی مه لهک ناغی شرینه
نه مینتی دیوانا (ره ب ل عالهمینه)

ئیزدی ژئی ب هیئینه.

ئیزی تۆک ژ قوبا فه لهکی ده رانی

ناغی خزیی شتیرین لسه رانی

ئیزدیا ب سه ری خوه هلاتی

مه شه هده و ئیمان و باوه ریا خوه پی نانی.

تۆکه مه قبوله

مه ب سه ری خو قه بو له

خودی نوورا ل سه ر نووره

من شه هدا تۆکا خو ب ناغی ئیزی (خودی) و تاوسی مه لهک قه بو له *
(نهم دکیمن خودی پی ته مامه)

شروقه کرنا په یفا گریشان: په یفا گریشان ژ دوو برگان پیکدئیت: (گپ) نانکو
بازنه، (شان) کور تکرنا په یفا فیانه، ب قی چه ندی بو مه خویادبت کو په یفا گریشان ژ
په یفا (گپ فیان) هاتیه، کورامانا گپرافیانی نانکو بازنی فیانی ددهت.
پرانیا ملله تین روژ هلاتا ناغین، کور روژ په رتس بوون، گریشان هه بوون، شپوی گریفانی وانزی
بی بازنه بی بو، چونکی روژ دپه راستن و روژی ژی شپوه به کی بازنه بی هه یه، هندیا گریشان
هه بوو، لی دگوتنی (گیربان)، هه ر و هسا فارسا ژی گریشان هه بوو، دگوتنی (گیربان)...

۶-۲ سونه تکرن:

فه رزه کور ل جه م ئیزدیان بیته سونه تکرن، زه لامی ئیزدی هه تاکو نه ئیته سونه تکرن
نابت ژنی بینت، هه ر و هسا زه لامی نه بی سونه تکری نابت سه رپرئ سه ر ژیکهت. نه گه
هات و کوره کی ئیزدی چۆ بهر دلوقانیا خودی و هپژ نه بی سونه تکری بوو، فه رزه به ری
جه نازی وی ب هده و سه دکهن و قه شتیرن بیته سونه تکرن. هندهک ری وره سمین تاییهت
هه نه دئینه گیران ل ده می سونتکرنی، بابی کوری دی کریشه کی ده ست نیشانکهت

ديبڙڻي (کريشني خونڻي) ونابت ژ چينا وي بت.

فهرهه نگوک

به رهه ف: ناماده

ميٽرو مه له که: خاس و ملياکه ت

مه دهه: ستايش (مدح)

داهربوو: دياربوو

بورى عه باده تي کاربوو: مه به ست (روژ هلات)

ناشق و مه عشوق: دقردا مه به ست (خالق و مخلوق) ه

مفته: کليل

هه قى: دقردا مه به ست خودتپيه

وه رگه رين: دقردا مه به ست دوور بکه

دوتى و دايى: دقردا مه به ست (روژ و هه يفت) ن

دارى: دارال به هشتى

سه خبيرى: چاقدبىرى

پرسيار

پ ۱ / فهرزين حه قيقه تي چه نندن؟ بهژميٽره و ب سه به قه کا قه ولى سه لمينه

پ ۲ / شهش فهرزين ته ريقه تي بهژميٽره و ب دريژى به حسى دووا ژمى بکه.

پ ۳ / نيزديان گه لهک جوړه دوعاييين ههين، دوعاييين فهرز چه نندن؟ بهژميٽره و

دهقى نيکى ژ وان بنقيسه.

پ ۴ / قنى سه به قا قه ولى شوځه بکه:

شيوخ فوره و پيرنيشانه

هوستا و مهره بى وهكى وانه

فهرزا براى ناخه تي فهرزه کا گرانه

پ ۵ / گریشان چيبه؟ په يقا گریشان چى رامانى دگه هينت؟

گوننه و سزا

گوننه:

دئیزدیاتییدا هه کارهکی مرۆف دژی تشتین پیروز بکهت و هه تشتهکی خودی و چاکا ب گوننه دانابت، یان زبانی بگههینته بهرزه وندی گشتی... گوننه هه.

بیگومان دهمی خودی مرۆف ب هه موو خوشی و تام و له فزه تین دنی خنیکی و ژ هه موو گیانلبه رین دی جودا کری و ئاقل و زمان و شیان... داینه مرۆفی، گه ره که مرۆف ژی د ژیا نا خودا یی دیندار و خودی ترس بت، یی راستگۆ و زمان خوش بت، یی خیر خواز و ئنیهت پاقر بت... چونکی مرۆف ل قی دنی میقانه و هه رۆژه کی دنی پیدقی ئاخره تی بت:

بن ئاده مۆ تول قی دنی میقانی

گه ره که ده ربا ز بکه ی ب ئه ده ب و ئه رکانی

هه ر دی رۆژه کی ز قریبه به ر ده ستیت خودانی*

له و مال سه ر مه ئیزدیان فه ره، پیگیری ب فه رزین دینی خو بکه یین و که رب و کینی ژ دلخ خو باقیژین و خو ژ هه تشته کی هه رام دوور بکه یین...
ب ته رزه کی گشتی دکارین گوننه ه و به دکاریان و سزایین وان هه ره وه کی د تیکستین دینیدا هاتی، دقان خالین ل خواریدا ریز بکه یین:

1- گوننه هین ده ره قی دینی، ئانکو ده ره قی (خودی، ملیاکهت، پیخه مبه ر، خاس و چاک، پیروزیین دینی و جهین پیروز) گوننه ه د ده ره قی فانداب مه زنترین گوننه ه دئینه ناسین و ئه وه که سی فان گوننه هان بکهت (دهف لی خرپایه) و ل ئاخره تی ب دژوارترین سزا دی ئیته سزادان.

* ژ قه ولی مسکینو ژارۆ.

هنجی میړی بی قریاره
ئیمانا وی نه په ل کناره
ل دنئی وئاخره تی بی شهرمهزاره*

نابت ل سوړا بانگ بدیری
هنجی رتیا ئیزی بیینت و بکه ته عنکیتری
نه و ماشی زه بیینیا ب دهستی که سی ناسپیتری**

بدهی هزار دستیت شیلانی
هزار حدوودی عه سیل ژ مهیدانی
همووا بکتشیه بهر دهری دیوانی
بو مروژی فایده ناکه ت ئیلله سهر ل ئیماننی***

ب- ژری کفتن: نه و که سی ئیزدیاتی بی بهیلت و بگه هته دیانه ته کی دی، یان
ژنه که نه ل رتیا خو ماره که ت* ژری دکه فت و د ئیزدیاتی بییدا ب گونه هه کا مه زن
دئیتته دانان و گونه هبار دچاقین جفاکا ئیزدیاندا دشکیت و بی سوړدبت و ئیدی دناف
ئیزدیاندا نائیتته هه واندن و ل ناخره تی ژی ب دژوارترین سزا دی ئیتته سزادان.

* ژقه ولی مریدی.

** ژقه ولی مشتاقی سی بؤرم

*** ژقه ولی ناشی موجه تی

هنجیئ ل گه ل تهریقته تا خو ئه رزان بی
ل خپړ و خپراتا کری پوښمان بی
دی رۆزا ئاخره تی سەفیله کی سەرگه پردان بی *

جندی و تویی نئستی
ل خلمه تی تویی سستی
له و میری مه زن توژ ماش ئیخستی **

پیرۆ هه که تونه بی رتبه ری
هه که دلێ تهریقته تا ته ژته غهیری
هه رامه ماشی تو دخوری

* * *

ئه ول ئاخره تی ب بارن، ب پشته
هنجی که سئ دلێ تهریقته تا خوژ خو هشتی
وه کی تۆفه کی هه رام بت، ب هافیتزییه زه فیه کی شین بیت و نه که هشتی ***
۲- گوننه ه د په یوه ندیین جفاکیدا:

هنده ک دیارۆکین نه ساز و نه جوان د جفاکیدا تینه کرن، ئه نجامین خراب دگه هینه
خه لکی و کارتیکنه کا نه باش ل سهر که سایه تیا مرۆفی دکهن، بو دوور کرنا مرۆفی و
پاراستنا جفاکی ژ فان جوړه دیارۆکان، د ئیزدیاتییدا بین ئیخستینه د چارچوئی

* ژقه ولی هه سه دی ئال ته وری.

** ژ به یئا جندی.

** ژقه ولی هه سه دی ئال ته وری.

دینیدا، چونکی دین و جفاک د ئیزدیاتییدا پیکشه د گرتداینه و ب قی چندی
جفاکه کا چاک و رهوشت پاک دی ئیتته پیکئینان، ژقان جوره گونههان:

۱- دهره و:

ژتیده ری هموو خرابیایه و دئیزدیاتییدا دهره وین دوزمنی خودییه و راستی رتیا
خودییه و مرۆقی دهره وین ل دنی و ناخره تی بی روو ره شه.

ژ وان نه بن مشه مر مه بده یا

ری ب راستی دبت خو یا *

دهره وین یی به تاله

یی بی قیمه ته ل با هه قالا

یی چرووکه ل با ئیختیارا **

هنجیی دهره ویت خو دگوتن

مالی خو ب سه له ف دفرۆتن

وان خیریت خو ب جیایی شه ریت خو دفرۆتن ***

نه و بوو روژا هه زیم دبی

قازی بخو که ریم دبی

خه لک هه موو خه تخوون دبی

نه وی روژی نه سه د خو زما ب وی روحا دهره وین دبی ***

** ژقه ولی ئیمانئ

* ژقه ولی مشتاقئ سی بۆرم.

**** ژقه ولی قیامه تن.

*** ژقه ولی شه قه سه ری.

ل قیدہری گہرہ کہ ناماڑی پی بدہین ، کو چاوا دەرہو گوننہہہ ، هۆسان سوند
خوارن ب دەرہو ژى گوننہہہ .

۲- غەیبەت:

بەحسکرنا کەسین نەدحازر ل جقاتی غەیبەتە .
دئیزدیاتییدا غەیبەت گوننەهه و نابت بەحسێ کەسێ نەیی حازر بیته کرن ،
چونکی ژ ئالیی جفاکیشه رهوشتهکی کریتە و مرۆقی غەیبەتکار د جفاکیدانەیی
دلخوازه و ل ئاخرهتی ژى یی گوننەههبارە و ب سزایین دژوار دئ ئیته سزادان .

دلئی من ب سئ کەسا ناسۆژی

مرۆقی ب حال بت و بی عیش بژی

مرۆقی کۆرەبت و دەستیت خۆب خەنایی بپژی

مرۆقی ل بەر کوچکی خۆروونیت و دەرەهەقی عالیەمی بپژی *

هەى زمانۆی سۆتنی

خەبەرەک وا هەى نەیا گۆتنی

دئ بۆچی داھر کەیه رووی دنی **

۳- گەلاجی (بوختانی) :

ئانکوشە گوهاستنا پەیقین خەلکەکی بۆ خەلکەکی دی ، ب مەرەما پەیدا کرنا
نەخۆشی و دووبەرەکیی و تیکدانئ دناقبەرا دوو ئالیاندا ، د ئەنجامدا کەرب و کین
و نەقیان چیدبن و رەنگە دوزمنایەتی ژى ، دناقبەرا واندا پەیدا دبت .

* ژقەولئ شەقە سەری .

** ژقەولئ ئاخرهتی .

دئیزدیاتییدا گهلاجی (بوختانی) کارهکی خرابه و گوننهههکا مهزنه، ئیزدیاتی مه هانددت خوژ شان جوړه رهفتار ورهوشتان دوور بکهین، داکو دناښ جفاکیدا ب روومت و خوشتقی بین و ل ناخرهتی ژی ژ ناگری دۆژی و نازار و نهشکه نجا زهبینیا قورتال بین، ئەف چهنده ژی دتیکستین مه یین دینیدا خویا و ئاشکرا دبت:

زهمان نه مان وهکی بهرمه
ژ دنی هلات حهیا و شهرمه
خهلکی بوختان گرته سهرمه
* * *
هون بوختانیی مهکن بران
دلی خو سافی بکهن ژ غه دران
زور ژنی دنی چون ب گوننه هیت گران *

۴- گوهدانا ب دزیته:

دیارۆکه کا جفاکی، یه خرابه، نه نجامین وی ب شیوهیه کی گشتی بو جفاکی نه د باشن، چونکی نه خووشی و نه قیان و تیکداننی دناقبه را خهلکیدا پهیدا دکهت. خاس و چاکین مه، د قهول و بهیتاندا شیرهت ل مه کرینه و ئەم هانداینه خوژ فی

* ژ قهولنی ههسه دی ئال تهوری.

دياروڙڪا ڪريٽ ڊوور بڪهين، ڊاڪول ڦي دنيايي ل جهم خه لڪي د دلخواز بين و ل
ئاخره تي ڙي بهرامبهر پهدشي خو نه دشهرمه زار بين و ڙ تازار و نه شڪه نجا دؤڙي و
زه بينيا د دوور بين:

نه گهرن ل پشت ديوارا
گوهي خو نه دنه په يقيت جينارا
دا ل ئاخره تي شوونا وان په يقا ل گوهيت وه نه دنه بزمارا

* * *

ڙوان نه بن دوو خه بهره
عه جيب مه بن ل سهره
دا هوون ل ئاخره تي نه بنه دڙيت خه بهره *

۵- ٺنيهت خرابي:

دهمي مرؤڻ ل دووف نه فسا خو و ههز و ڦيان و ٺاره زوويين خو دچت؛ بيبي ڪو
گوهي خو بدته هه لالي و هه رامبيي، ٺه و ٺنيهت خرابيه، ٺيزدياتي مه هانددهت
د دل و نه فس و ٺنيهت پاڙ بين و خو ڙ هه رامبيي دوور بڪهين، ٺهڻ چهنده ڙي
د ٽيڪستين مه بين دينيدا يه خويابه، ڪو نابت مرؤڻ ل دووف نه فسا خو بچت،
و بي ٺنيهت خراب بت، چونڪي دي تووشي شاشيان بت و دٺه نجامدا د جفاڪيدا
دي بي سوڀرت و ل ئاخره تي ڙي ب سزايين دڙوار دي ٺيته سزادان:

نه فسي تو چهندي ڊڪهي گوماني
تو خالي نابي ڙ غه دري و دوخاني
ته خه ياله خوداني خو خلاسڪهي ڙ ٺيماني

* ڙ قهولي مشتاق سي ٻورم.

نهفسى نهوه تا
چى كهسى بخوت لوقمه كا بى رهدا
ل روژا ناخه تى دى ل پيشينى بته قهدا *

بلا هوون نهگيرويت نهفسى بن
نه پيشه ريت رى بن
دا ل ناخه تى نهگرتييت حه بسى بن **

وهكى ته بوژ نه دبه سته
لغاڻ و ههفسار چوون ژ دهسته
بوژى ته ل هه موو ميترگا دكر قهسته
ئهو شولى نهفسى بوو، رهنكى خودانى ژ بهر دشكه سته ***

۶- دامانپيسى: (زنا)

جو تبوونا نار هوا دنا شبهه را ژن و زهلاماندا دامانپيسىيه. دئيزدياتييدا
دامانپيسى گوننه ههكا هه ره مهز نه ، نه گهر هات و ژن يان زهلامى دامانپيسى
كرن،

---

* ژ قهولى ناخه تى.

** ژ قهولى مشتاقى سى بووم.

*** ژ قهولى ناخه تى.

د جفاکيدا دټينه حهرامکرن و ل ناخړهتې ژي ب دژوارترين سزاييا دټي نه
سزادان :

زني کار و کفار هدر دوو بوختانه

ل دنيايي به لانه

ول ناخړهتې دهندانه *

* * *

ټيزدياتي گه لکه

نهرکانهک ژي خپره، ټيک خلمه ته

ټيک غيره ته، ټيک مروه ته

ټيک قهله ما گرتيپه، ټيک زني نه که

ب فان نهرکانا ناف ل سه رته **

* * *

حهيا ژ حوسن دهر دبي

وهک رهزه کي بي بهر دبي

تژي گاي و کهر دبي

خودان ل ناخړهتې ټيرا بي مه فهر دبي ***

* * *

شيخ دبيت: ناقويو پهزا ب سته وري مه دوش

راستيا دلا ب پوولا مه فروش

مه به موحبي خه لکني نيمان ل کوش ****

* * *

---

* ژقه ولي چي سببه کا تاريخه .

** ژقه ولي به ديلا غه دارا .

*** ژقه ولي ناخړهتې .

**** ژقه ولي شيخ و ناقوب .

۷- سەلف:

د باوەریا مه ئیزدیاندا سەلف دیارۆکه کا خراب و نارەوايه و گوننه هه کا مه زنه، ئیزدیاتی مه هاندهت خوژ قی دیارۆکا خراب دوور بکهین، چونکی زیانی دگه هینته جفاکی مرۆقی. که سێن سەلف خوژ دناڤ جفاکیدا نه دخواستقینه و ل ناخرهتی ژێ سزایی وان یی دژواره:

هنجیی مالی سەلفی دخواره

زه بیینی دی ئینه سەر بی حەد و هژماره

دی ب وی گرن و هافینه دۆژی و دڤیت ماره

* * *

هنجی یی مالی خو بدەته ری یه

زه بیینی دی قەیدکەن دەستان وپی یه

ئەل چوو دوریانا نابته سەر ری یه *

* * *

وهی ل سەلف خوړیت بی دین

د زکی واندا هه یه زۆر کەرب و کین

تالیا وان یه هاره، یان یه دین **

۸- هژماره کا به دکاریین دی ههینه، دئیزدیاتییدا گوننه هه، گه ره که مرۆڤ خو ژێ دوور بکهت، تا کو د جفاکی خوڤا یی سەر بلند و خوشتی بت و ل ناخرهتی ژێ ل بهر په دشی خو نه یی شهرمه زاربت. ژ وان گوننه هان:

(دزی، خوارنا مالی سیویا، خوارنا مالی خەلکی ب بی دادی، کوشتنا بی

* ژ قه ولی قیامه تی.

** ژ قه ولی شه قه سه ری.

سوچ، سته مکاری، ریگری و تالان کرن... هتد)

قه نجه هوون دپر وه سفهت بن

نه ب مکر نه ب حیلتهت بن

دا ل ناخره تی ل بهر په دشی خو نه دبی عزهت بن

* * *

بلا خه بهرا ته نه یه فه حش بی

ل دیوانیت خاسا نه ل پاش بی

دا ل ناخره تی ل بهر په دشی خو نه بی بی ماش بی

* * *

مه نیک دقیت بی ب سدر بی

ل عه باده تی بی فهر بی

نه پر گوتنه کنی دوو خه بهری

* * *

ناقل هیدایه ته

هنجی میری ب ته ریبه ته

* روحا وی ل بهر په دشی خو یه ب عزهت ته *

* * *

ل باعیرفا وه دپینه

هنجی دلی رحما خودی تینه

* نه و نه ژ خه لکنی به هشتینه *

* * *

---

* ژقه ولی مشتاقی سی بۆرم.

ل باعترفا وه دياره
هنجى دلى ب غه زه ب و ژهره
نهوى ماله كا خو ئا فاكريه بو دوو بشتكان و ماره *

* * *

زور هاتنه حه دى رتيا
نهو خه بىر نه بوون ب چ مه عنيا
نهو شكدارن ل هه ف رتيا **

* * *

۹- هندهك رهفتارين دى ههينه، رهنكه روژانه مروث تووش بتى، دئيزديا تيبدا
نهو رهفتار بيتن دچار چوئى گوننه هاندا، دشيا مروث خوژى بپاريزت، چونكى
زيانى دگه هيننه ساخله ميا مروثى و گيانله بهران و تهف سروشتى، مينا: خوارنا
گوشتى مرار، تفكرنا عهردى، ميستن ژيبترقه يان ب ئاگريره يان د ئاقتيدا،
ئيشاندنا گيانله بهران، برينا دارين بهردار، تراشينا سمبىلا.

قهوهت يه ژ ئيمان، ئيمان يه ب نيشانه
توك ومهفتول، سمبىل وگره يان
نه فهنه نيشانيت ئيزديانه ***

* * *

---

* ژ قهولى مشتاقى سى بويم.

** ژ قهولى ههسه دى ئال تهورى.

*** ژ قهولى چارشه مبوئ

پرسیار

پ۱ / گوننه ه چييه ؟

پ۲ / گوننه هين دپه يوه نديتن جفاكيدا بهر ميره و دووان ژي شروقه بكه .

پ۳ / د نيزديا تبيدا ژ ري كه فتن نيكه ژ گوننه هان ، نه ري سزايي قئ گوننه هي

چييه ؟ ب سه به قه كا قه ولي بسه مينه .

پ۴ / فان فالايان پر بكه :

۱- نه وي گوننه هه كي دده ره قئ دينيدا بكه ت دبيتري .

۲- نه و كه سئ نيزديا تبي بهي لت دبيتري .

۳- _____ ژنده ري هه موو خرابيايه .

قەولنى ئاخرەتتى

ئەرى ھەكە مروف گوننەھەكتى بىكەت بناسىن كىنە؟
چاشى، زمانى، دلى، ئاقلى، يان نەفسى، ئەف قەولە رۇناھىيى ددەتە قى چەندى:

((ب دەستورى خودى))

ھنجىيى حوكم كر ل زمانى
وہى بۆرىيە ل بەر رەھمانى
وہكى چل چلە و مجادە ھلانى

* * *

ھنجىيى حوكم كر زمانى خۆيە
بزانى ب وەزن دەنگ بىكەيە
نەھەجەي چلە و مجادەيە

* * *

ئەي زمانۆيى خەباتە
خەبەرا خۆش نەباتە
خەبەرا نە خۆش چى مفعەتە
دى دلى مرۆقى پى كەي نەرحەتە

* * *

هه‌ی زمانۆیی سۆتتی
خه‌به‌ره‌ک وا هه‌ی نه‌یا گۆتتی
دی بۆچی دا‌هر که‌یه رووی دنی؟

* * *

چا‌ف با‌زیی سه‌ری
دل خوندکاره وی ل ده‌ری
چا‌ف ده‌بینه، دل دخوا‌زت
زمان ده‌بێ‌ت: من ده‌وری
زمانۆ‌خۆ‌زی توو که‌ریا‌یه که‌ر به‌که‌ری

* * *

چا‌ف با‌زیی بلنده
دل خوندکاره وی ل بنده
چا‌ف ده‌بینه، دل دخوا‌زت
زمان ده‌بی: بینه و منده
زمانۆ‌خۆ‌زی من توو په‌ریا‌یه ژبنده

* * *

زمان ده‌بێ‌تتی: دلۆ‌ئه‌ز ده‌لالم
هه‌تا ژ با‌ته نه‌خولقت و نیته بالم
ئه‌ز په‌رچوومه‌کی که‌ر و لالم

* * *

سه‌ب‌حانه ژ ته سه‌ب‌حانه
ته دانه مه‌ ئا‌قل و فامه
ته ئه‌ز ژ شه‌رقی برمه شامه

* * *

هه‌ی نه‌فسی یه بی مه‌عریفه‌تی یه بی رتییه
شه‌فیت گران ته داوا ل غه‌درتییه
شه‌فیت گران ته داوایم داوا ل غه‌درتییه و زیده
توو روونی دمالیتده

ته خه‌یاله ل مه‌هساکه‌ی چرایتی ژ پیتته

* * *

ته خه‌یاله ل مه‌هساکه‌ی چریت گوری
گاڤا ته‌یری ده‌وله‌تی فری
یا رو بریت ئاخره‌تی نا سبونی ژ مه‌بری

* * *

نه‌فسی توو چه‌ندی دکه‌ی گومانتی
توو خالی نابی ژ غه‌دری و دوخانی
ته خه‌یاله خه‌دانتی خو‌خلاسکه‌ی ژ ئیمانتی

* * *

نه‌فسی چه‌ندی دکه‌ی خه‌باتی
وه‌کی قازی دسه‌کنت ل پتی پرا سهراتی
تووال هیثیی مه‌به‌یلی ل کش و ماتتی

* * *

ته مال ل مه‌خراب کر هه‌ی کفری
ته ئه‌م خلاسکرین ژ نه‌سری
ژ له‌یوول و شیخ عه‌برووس و له‌یله‌تل قه‌دری

نەفس دىيىرت:

ئاقلۇخە بەرپىت تە د كورن
قەدا و قوتكىت دنيايى دېرن
دنيا دونگە لىيىدەن و بېرن

ئاقل دىيىرت:

نەفسى نەوەتا
چى كسى بخوت لوقمەكا بى رەدا
رۇزا ناخرەتى دى ل پىشىيى بته قەدا

نەفس دىيىرت:

نەفسە كىبىرە
بەحرە و نە بىرە
يەل سەر دەستى عالەمىيە
يەل بن دەستى فەقىرە
يى ل نەفسا خۇكرى ئىخسىرە
* * *
فەقىرا ئىكە چىكر
خۇژ خوشى و لەڭزەتت دنىكر
ل دنيايى بەر ب ناخرەتتىكر
* * *
وەكى تە بۆر بەتەر بوو
بۆر تە ل ھەموو مېرگا وەر بوو
ئەو شۆلى نەفسى بوو رەنگى خودانى ژ بەر زەر بوو
* * *

وهكى ته بۆر نه د بهسته
لغاف و ههڤسار چۆن ژ دهسته
بۆرئ ته ل هه موو ميگا دكر قهسته
ئه و شۆلئ نه فسئ بوو رهنكى خودانى ژ بهر دشكهسته

* * *

وهكى حديا ژ حسن دهر دى
وهكى رهزهكى بئ بهردى
تژئ گاي و كهردى
خودان ل ئاخهتئ بئ مهفهر دى

* * *

حديا ژ حسن دوور دى
وهكى رهزهكى بئ شووردى
تژئ گاي و كوور دى
ب كئرا ميتراتين حديا و ئهدهب و ئاقل

* * *

ژ وان نهبن مشهمر مهبدى
رئ ب راستيئ دبت خويا
ب كئير ميتراتين حسن و ئهدهب و حديا
(ئه م دكئيمين و خودئ يئ تهمامه)

فدرهه نگوک

چل چله : نانکو نه ویی چل چلین هافین و زقستانی ب روژی دبت.

مفعهت : مفا- وج	که ربکه ر : پرت پرت
هساکه ی : فه مرینی	شووره : (سور) شووره
مشه مر : بهر هلا	مه بده : دقردا بیرو باوره
بناس : سوچ	وی بۆریه ل بهر ره حمانی : (مغفور عندالله)

پرسیار

- پ (۱) ب شیوه کی گشتی قه ولی تاخره تی به حسنی چی دکه ت؟
- پ (۲) نه ف هه قبه یقینه دناقبه را کی دایه ؟
- پ (۳) نه ف قه وله مه بوچ تشتی هانده ت؟
- پ (۴) فی سه به قتی شروقه که :

هنجیی حوکم کر ل زمانی
وهی بۆریه ل بهر ره حمانی
وهکی چل چله و مجاده هلائی

ٺاههنگين سالا نوو رُوڙهڪ يان چهند رُوڙ دهست نيشانڪريوون و ههر ئيڪي
 ٺاههڪ دگوتِي، سوَمهريا دگوتِي: جهڙنا زاکمُوڪ، بابليا دگوتِي: جهڙنا ٺهڪيتو و
 ميدي يا دگوتِي: نهوورُوڙ تا نُوڪه ڙي گهلي ڪورد ب شيتويههڪي گشتي ري و
 رهسَمين تايهت و ٺاههنگين جوڙا و جوڙ ب ڦي ههلهڪهفتي دگيڀرن.

ڦهڪوليڻادايه خوياڪرن ڪو پهپها نيسان ڙ پهيفين: نووزان يان نووسال هاتي يه.
 ٽيزدي ريز و بهها و پيروڙبي ددنه ڦي مههڙي ڙ بهر هندئ دڦي مههيدا ڙنا
 ٺاههگوهيڙن و دبڙن گوننهه، چونڪي نيسان بخو بوڪا سالييه و ب جوانترين
 رهنگ و خهمل يه خهملاندييه و چو بوڪا دسه ر خورا نايينت.

ڙ بهر پوته پيدانا ٽيزديان ب سروشتي و ڙبو پاراستنا گڙ و گيا و تهڻ روهڪا
 و ڙ بهر ڪو ٺهڻ مههه دهمي ڦهڙين و بووڙاندنا ههموو گياندارايه، ٽيزدي دڦي
 مههيدا جوڙي ناهن و عهدي ناهن.

ري و رهسَمين جهڙني :

۱- هيٺارا جهڙني:

۱- ل پهستگهها پيروڙا لالش، فتيل و چرايا، ل سوڪا مهعريفهتي و ل بهر
 نيشانگههين خاس و چاڪا ڦيڏخين و ههر كهسهڪي ٺاماده دڦيت پشڪداربي
 دڦي ري و رهسَميدا بڪهت، ههر وهسان ديندارو قهولزان، قهول و بهيتا ب
 ريز دڪهن و سهما ڙي تيته ڪيشان.

۲- زارُوڪ و گهنج قهستا هاوري گوندو باڙيرا دڪهن، ڪوليلڪين نيساني و
 بيٺاڦي (ڪاريي) دئين.

۳- ڪابانيين مالا هيڪا دڪهليين و رهنگا و رهنگ دڪهن، ههر وهسان سهوڪا
 دپيڙن و ب سهر دهر و جينارا ندا بهلاڦدڪهن. وقهستا گورستانا گوندي دڪهن
 و خير و خيراتا لسهر ههڦدو و بهلنگازا ده بهلاڦدڪهن.

- ۴- هه مو ئیزدی خو پاک و ته مییز دکهن وجل و بهر کیت نوو دبه رخو دکهن ژبو پیشوازا سا لا نوو .
- ۵- زه لام ب هه قرا قهستا نیشانگه هین خاسین گوندی دکهن و زیاره تی دبن .
- ۶- ل دووف پیچیبوونا خو هه مالک سه رپه کی دکهنه خیر .
- ۷- هه مالک چرابی خودانی مالی قیدخیت .

ب - روژا جهۆنی:

- ۱- گه ره که هه ئیزدییه ک بهری روژ هلاتی دست و چاقین خو ب خونائی جوانکه ت .
- ۲- دگهل روژ هلاتی، کابانیا مالی، قهفتکه که کولیلکین نیسانی و گیایی بینائی دگهل قالکین هیکی رهنگا و رهنگ، ب هه قیری و هنده ک ناخ ب سه ره ده ری مال و خانیا قه دکه ت .
- ۳- ل ده می تیشتی، هه مالکا په ز هه ی، ماستی ب سه ر ده ر و جیناراندا به لاقده کت و مالا ماست ژیرا دچت، هنده ک هیکا دده ته وی که سی ماست ژیرا ئینای، وه ک خه لاتی وی .
- ۴- پشتی خه لکی گوندی ل نیشانگه هین خاسا زیاره تی دبن ، مال ب مال د گه رین و جه ژنا هه ف پیرۆز دکهن .
- ۵- زارۆک و گهنج و زه لام، ل کۆلانی گوندی کۆم- کۆم دجفیین و گه له ک جوړین یاریا ب هیکا دکهن .
- ۶- مالخوین مالا دوو- سی هیکا دگهل خو دبه نه ئاقاری و دخۆن، پاشی قالکین وان ده افیژنه ناف دهخل و دانی خو ژ بو به ره که تی .
- ۷- دئی روژیدا په زی نادۆشن و بیچیکا به رده نه بهر ماکا و دیبژنه قی کریاری (ستيكۆش) .

ج- رۆژا پشستی جهزنی:

شقان بهری نیفرۆ بهزی دئینته دههنی، بیریقان ب پارزوونکین خو و خهلاتی شقانی فه دچنه بییری، دهمی دگههنی پیکشه خریچدکهنه شقانی و گۆپالی وی پرت- پرت دکهن و وان پرتا ب سهر ههقدوودا به لاقدکهن، پاشی پیکشه روودنپن و خهلاتی شقانی ددهنی، دهمی بیریقان دزقرنه مال، ههر ئیک ژ وان وی پرتا گۆپالی ب مهشکا خو فه دکهت.

هیمایه تی د جهزنا سهر سالتیدا:

۱- چارشهمبووا سهری نیسانی: دقئ رۆژتیدا (مهلهک زان- تاووسی مهلهک) ژین و ژیارا سهر عهردی، ب فروارا خودی نوورژه دکهت:

چارشهمبووا سهری نیسانی

مهلهک زان دئیتته خواری

دهنگ دکهت ل بههاری

۲- نه کۆلانا عهردی، دمهها نیسانیدا: هه موو کهسکاتی، دهست ب گه شبوونی دکهن، قیجا کۆلانا عهردی دقئ مههیدا ب گوننه ه دئیتته دانان، تاکو جوانتر رووی عهردی بخهملت و ژینگه بهیتته پاراستن.

۳- جوانکرنا دهست و چاقا ب خونا قی: وهک مۆرکرنه که ب ئافا سالا نوو.

۴- د مهها نیسانی ده، فه گوهاستنا بووکا گوننه هه، چونکی نیسان بخو بووکا سالییه و چ بووکا دسهر خوړا قه بوول ناکهت.

۵- هیک: هیمایه بۆ:

- دورا په دشای ئهف کنیاته ژئ ئافراندی.

- شکاندنا هیک، نیشانا پزقینا دورییه.

- که لاندنا هیک، نیشانا مه یین و جه برینا عهردییه.

رئ و رهسمين جهژني :

- ۱- هەر ئېزدىيەكى قەستا پەرستگەھا لالشا بکەت، گەرەكە دەسەر پرا سەلاتتېرا دەريازىت و بچتە سەر حەودا كانيا سىپى و دەست و چاقىن خۆپى پاك بکەت.
  - ۲- هەر ئېزدىيەكى بچتە لالشا نوورانى، دقئىت، كانيا سىپى و دەرى قاپىي و زمزمى و سندرووكا شىخادى و بەرى شباكى و نىشانگەھا شىخ فەخر) ئختيارى مەرگەھى) و مەزارگەھىن: شىشمس و شىخ و پىرىن خۆ... زيارەتى بت.
  - ۳- ل هەموو هيتقاران سەما تىتە كىشان. وچرايىن ئاقد و نىشانگەھىن خاسا دەينە قىخست:
  - ۴- ل هەموو روژان، سبەيكا، پشتى بەيتا سىپى و هيتقارا بەرى بەيتا هيتقارى، رى و رهسمين قنتارى دئىنە گىران.
  - ۵- كەسى نەبى مۆركرى، ب ئاڤا كانيا سىپى دئىتە مۆركرن.
  - ۶- هەموو هيتقارا قەول و بەيت و قەسىدە دئىنە ب رىزكرن. و دەف و شىبابا لىدخن.
  - ۷- گوڤەندا دەرى كانىي دئىتە گىران.
  - ۸- سەردەريين خاسا سماتى چىدكەن.
  - ۹- ل روژا دومايكى ژ جهژنى، تاووس دئىتە جوانكرن و ل گوندان هەر مالەك سەرىپەكى سەرزىدكەت.
- هەژى گوڤىيە كو رى و رهسمين جهژنا چلى زڤستانى ژى هەمان رى و رهسمين جهژنا چلى ھاڤىنە، لى ل جهژنا چلى زڤستانى، رى و رهسم بو دەمى دوو روژان دئىنە گىران.

چلئ زقستانئ ژ (۱۲) ی کانوونا ئیکئی یا روژ هلاتئ دهستپیدکته و ل (۲۰) ی کانوونا دوویئ ب داویئ تیت، روژا داویئ ژ چلهی، ئانکو (۲۰) کانوونا دوویئ یا روژ هلاتئ بهرامبه (۲) سباتا زاینی دبنه جهژن.

۳- جهژنا جهمایئ :

ئیکه ژ جهژنین دیرینین مه ئیزدیان، ری و رهسمین وی بو دهمی هفت روژان، ههر ژ روژا (۲۴ تاکو ۳۰) ی ئیلونا روژ هلاتئ، ئانکوژ (۷ تاکو ۱۳) ی چریا ئیکئی ب هژمارا زاینی، ل په‌رستگه‌ها پیروژا لالش دئینه گیران.

مه ژ نادیا به‌خشه

ب وی قویئ کهم سهری ل عه‌رشه

جهمایا می‌را وال لالسه *

ئیزدی ژ هه‌موو ده‌قهر، قه‌ستا په‌رستگه‌هی دکهن، لی دیندار و سهرده‌ری، گه‌ره‌که ب روژه‌کی به‌ری گیرانا ری و ره‌سمان لی ناماده‌بن.

ری و ره‌سمین جهژنی:

- ۱- هه‌موو هیتقارا چرایین ئاقد و نیشانگه‌هین خاسا دئینه قیخستن.
- ۲- ههر ئیزدییه‌کی قه‌ستا په‌رستگه‌هی بکه‌ت، گه‌ره‌که دسه‌رپرا سه‌لاتی‌را دهر‌بازیت و بچته سهر هه‌ودا کانیا سپی و ده‌ست و چاقین خو‌ب ئا‌قا وی یا پاک و پیروژ، پاک و ته‌میز بکه‌ت، ههر وه‌سان گه‌ره‌که کانیا سپی و ده‌ری قاپیی و زمزمی و سندرووکا شیخادی و به‌ری شباکی و نیشانگه‌ها شیخ فخر (تختیاری مه‌رگه‌هی) و مه‌زارگه‌هی شیشمس و مه‌زارگه‌هین شیخ و پیرین خو‌ زبارة‌تکه‌ت.
- ۳- ل هه‌موو هیتقارا سه‌ما تیتته کیشان. و قه‌ول و به‌یت و قه‌سیده ده‌ینه گوتن و قه‌وال ده‌ف و شبابا لیدخن.

* ژ قه‌سید/ نادیا شیخی منه.

- ۴- ل هموو روژان - سبهیکا، پشتی بهیتا سبی و هیقارا بهری بهیتا هیقاری، ری و رهسمین قنتاری دئینه گیران.
- ۵- ل روژا چاری ژ جهژنی، پهری دئینه سوارکرن.
- ۶- ل روژا پینجی ژ جهژنی، ری و رهسمین قهپاغی دئینه گیران.
- ۷- ل روژا شەشی ژ جهژنی، بهری شباکئی دئینه سوارکرن.
- ۸- کەسی نهیی مۆرکی، ب ئاڤا کانیا سپی دئینه مۆرکرن.
- ۹- سەردەریین خاسا سماتی چیدکەن. و گوڤەندا دەری کانیی دئینه گیران.
- ۱۰- ل روژا دومایکی ژ جهژنی، تاووس دئینه جوانکرن.

شرۆڤه کرنا هندەک ری و رهسمان :

- ۱- چرا ڤیخستن نیشانا پیروژیا روڤناهیی و ناگریه.
- ۲- دەریازوون دسەر پرا سەلاتیرا، نیشانا پاکرنا نەفس و جانی یه ژگونەها.
- ۳- کیشانا سەمای، ری و رهسمه که دیرینه دناڤ پراپا ملله تین کهڤندا هەبوو.
- ۴- قنتار، ری و رهسما هەڤکاری و دلخۆشبوونییه دناڤهرا شه مسانیا و ئادانیاندا.
- ۵- قهباغ، ری و رهسمه کا کهڤنه، نیشانا پیشکیشکرنا قوربانیییه بو خودانی روژی، ب هیقیا هاتنا ساله کا پر خیر و بهردگەت.
- ۶- مۆرکرن، فهزەکه ژ فهزین تهریقەتی، نیشانه بو پاککرن و هەلالکرنا مروژی.

۴- جهژنا روژیتین ئیزی :

ئەف جهژنه پشستی سى روژیتین روژیان دئیتته کرن، کو دکهفته دئینیا ئیکیدا ژ مهها کانونا ئیکى ب هژمارا روژ هلاتى، ئانکو روژیتین: سى شه مېووی و چارشه مېووی و پینچ شه مېووی روژینه و ئینیى جهژنه.

رى و رهسمین جهژنى :

- ۱- ل هیتقارا جهژنى سهوکا دپیتن و ب سەر دەرر جیناراندا به لاقدکهن، تاکو نانئ وان تیکه لى ئیک بت.
- ۲- ژنک سهره دانا زه همانئ گوندی دکهن و سهوکا و زادی ب خیرا مریین خو ددهن.
- ۳- هیتقارا مجبور چرایین خاسین گوندی قیدخین.
- ۴- مینا هر جهژنه کا دی، ل سبه یکى، هر ئیزدیبهک نیشانگه هین خاسین خو زیاره تدکهن، پاشی کۆم - کۆم دچنه جهژنا ئیک و دوو، بۆ دهمى نیقرۆ زه لام ل جقاتئ دچقیین و فراقینى پیکفه دخۆن، ههکه هات و ئاریشهک هه بوو، دوى جقینیدا چاره دکهن.

۵- جهژنا بیتلندی : *

ئیکه ژ جهژنین هه ره کهفن و دیرین، رهه و ریشالین وى دزقرنه بهرى هه زارین سالان، رى و رهسمین ژفى رهنگی دناف ملله تین که قندا هاتینه په پیره و کرنه و هه تا نهۆل جهم ئیزدیان هاتینه پاراستنه و دئینه گپران، ئەف جهژنه دکهفته دئینیا دوو بیتدا ژ چلئ زقستانئ، ئانکو ئینیا سببئ ژ مهها کانونا ئیکى یا روژ هلاتئ. **

* بیتلنده: قهژین، قهژاندن، بووژانه وه.

** بۆ زانین بیتلندا پیرا ب ههفتیه کى بهرى بیتلندا گشتى به.

۱- بهری روژا جه ژنی، سهوکا دپیژن و کهل و په لپن جۆت و جۆباری ژ هه فیری دروستدکهن و دپیژن، ههر وهسان خوارننن تایبته یین مینا: که شک، کشام، شلک... دئینه چیکرن.

۲- ل روژا چارشه مبووی، یان پینچ شه مبووی، ژنک سهرا زه همانی گوندی ددهن و ل ویده ری سهوکا و زادی ب خیرا مریین خو به لاقدکهن.

۳- ل هیتقارا جه ژنی، ده می جۆتیار ژ جۆتی دزقرن، گۆرکا گای دئینه کرن.

۴- ل هیتقارا جه ژنی. پشتی روژ ئافا، مالخوی مالی خه ولیری ل سهرا پشتا زارۆکه کی دشکینت و پرتین وی ب سهرا نه نامین خیزانیدا پشکدکته.

۵- سهرا پ دئینه سهرا ژیکرن.

شروقه کرنا هنده ک ری و رهسمان :

۱- **گۆرکا گای:** ئەف ری و رهسمه هیمایه بو دو ماهی هاتنا وهزی چاندنی، هیتقاری ده می جۆتیار ژ جۆتی دزقرن، زارۆک و گه نجین گوندی مال ب مال دگه رین و ههر ماله ک ئاگره کی ژ رهشکی هلدکته و جۆتیار ده وارین خو یین جۆتی دسهرا ئاگریرا دبۆرینت و کابانیا مالی ئیمیشا* دگه ل هنده ک گهنم و جه هی ب سهرا وندا هلا دقیشته، هلکرنا ئاگری، نیشانا خیر و بهره که تا روژتیه.

۲- **خه ولییره:** نانه کی تایبه ته ب روونی دئینه شه ستران و میویره کی دناف

* ئیمیش: شیرینایی .

دكهن، ژ نانې ئاسايى ستورتره، ئەف خەولپره ل هېقارا جەژنى دئيتە شكاندن و ب قەدەر مرؤقېن مالى پرت پرت دكهن و ب سەر واندا دئيتە پشككرن و ئەويى مېوېژدبەهرا ويدا دچت، خەلاتدكهن و دبېژن: رسقى مالى ل وى سالى ل سەر ئىخبالا وبيە.

۶- جەژنا خدر لياس :

ئەف جەژنە دكەفتە د پېنچ شەمبووا ئىكىدا ژ مەها سباتا روژ ھلاتى، سى روژا بەرى ھنگى، ئانكو روژين: دوو شەمبوويى و سى شەمبوويى و چار شەمبوويى روژينه و پېنچ شەمبوويى جەژنە، قى جەژنى ژى گرىدانەك ب وەرژى چاندنى و سروشتىقە ھەبە.

رى و رەسمين جەژنى :

۱- ل روژا دوو شەمبوويى، ھەر مالەك ھندەك دەخل و دانى دقەلېنت، دبېژنى قەلاتك.

۲- ل روژا چارشەمبوويى، قەلاتكا دھېرن و دكنە (پېخوون).

۳- ھەر ديسان ل روژا چار شەمبوويى، ئانكول هېقارا جەژنى، كابانېين مالا ھندەك پېخوونى دسېنيكەكى دكهن و ل سەرى خانىي مالى دادنېن، ب وى ھيشىي كو خدر لياس نېشانەكى لېكەت. و بېتە ھىمايا خېرو بەرەكەتى دمالى دە.

۴- ل سبەيكا جەژنى ساقارېن ھىراى و قەلاندى دكەنە زادى جەژنى و دبېژنى (چەرخوس).

۵- جوتيار ھندەك پېخوونى ل زەقى بېن خو درەشىن بۆ خېر و بەرەكەتى.

ھندەك بېر و باورېن قى جەژنى:

۱- ل روژين روژيا و جەژنى، نېچېر قەدەغەيە و سەرېر نا ئېنە سەرژېكرن.

۲- ھەر وەسان دوان روژاندا، ئېزدى ب رى و رېبارېين دوور ناچن.

۳- باوهرى ھەبە كو د شەفا جەژنىدا ھەر گەنجەكى د خەونا خوڤا ناقتى

ل مالہ کی فہموت، دی قیزا وی مالی بته نہسیبی وی و ہمان باوہری بو
قیزی ژی ہہیہ .

گرنگیا فی جہڑنی دناٹ ئیزدیاندا:

جہڑنا خدر لیاس، ب ٹیک ژ جہڑنیں ہہرہ کہفن دئیته ہڑمارتن، پتربا
مللہ تین کہفن، ل دہقہرا روژ ہلاتا ناٹین، ری و رہسمین فی جہڑنی دگیپران.
جھاکی ئیزدیا ٹیک ژ وان جھاکیا، ری و رہسم و بیر و باوہرین فی جہڑنی
پاراستینہ و ہہتا نہو گرنگیہ کا زور پی ددن، خدر و لیاس ژی دناٹ ئیزدیاندا،
دوو چاکین خودینہ، پووتہ دان ب فی جہڑنی و ہہردووچاکا - خدر و لیاس - دناٹ
ئیزدیاندا ب فی رہنگی ل خواری خویادبت:

- پووتہ کا مہزن ب ناٹین (خدر و لیاس) ددن.
- چہ ندین نیشانگہ ہین (خدر، لیاس) ل گوندو دہقہرین ئیزدیان و
ل پہرستگہ ہا پیروژا لالش ہہینہ.
- ناٹین خدر و لیاس دگہلک تیکستین دینیدا ہاتینہ:

شہرف دہنگ دکہت ژ ئەساسہ

فہمی من زو قیاسہ

تو خدری یان لیاسہ *

* * *

دوو چاویش ل قہدمگہ ہی راوستیانہ

ٹیک خدرہ و ئیدی دبیژنی ئەلیاسہ **

* ژ قہولن پیر شہرف

** ژ قہولن ژ عہمرہ کی دامامہ

۷- جهژنا قوربانتي :

ئهف جهژنه ئيکه ژ جهژنين مه يين کهفن، ري و رهسمين وي، ل په رستگه ها
پهروژا لالش دئينه گيران، هه ر ماله کا ئيزديا ، ل سبه يکا جهژني سه ربه کا نير ب
خير ا جهژني ل سه ر خاترا بابي نه بيا- براهيم خه ليل- و قوربانيا سه ري نه بي
سماييل، سه ر ژيدکته ، ئهف جهژنه هه ر سال دهه روژا پيشقه دجت.

بابي نه بيا ، براهيم خه ليله

بو خودي، خو کر بوو ده خيله

قوربانيا خودي خو، کر بوو سماييله

* * *

ژ قه ولى پير خدرى

به رانه ک هات ژ هدرى

قوربانيا سه ري نه بي سمايل دکري *

هه ژيه بيتن کو ئهف جهژنه ب ناقى جهژنا هه جيا دئينه ناسين، ژ به ر کو ده مي
شيشمس ب که ره مي چوويه ديوانا په دشاى و پشتى فه گه رباى ميتر ا کوتى تو بخير
هاتى هه جى له وما ديپيژنى جهژنا هه جيان جهژنا شيشمس هه ر وه کو دقان سه به قاندا ديار ده :

عيدا هه جيا عيده کا چيه

خوشى و شاهى ل جنه تيه

خير و خلمهت يا وي روژييه .

* * *

زه ره و مانگا زه ره

ل ناف ئيزديا شاى و خه به ره

عيدا هه جيا بو و سونه تخانى يه فه ره **

* * *

---

* ژ قه ولى نه بي سمايل

** ژ قه ولى شىخى هه سه ن

رئ و رهسمین جهژنی:

- ۱- بهری رۆژا جهژنی، سهردهریین خاسا و همموو دیندارین ئیزدیا ئهویین رئی و رهسمین جهژنی دگپرن، ل په‌رستگه‌ها پیرۆزا لالش ئاماده‌دبن.
- ۲- ل هیقارا جهژنی رئی و رهسما قنتاری دئیتته گپران.
- ۳- ل هیقارا جهژنی و رۆژا جهژنی، ل سهرئی چیاپی عه‌ره‌فاتی، سه‌ما تیتته کیشان.
- ۴- پشتی سه‌ما کیشانی، میر حه‌ج هنده‌ک نانی هلاذقیژت و خه‌لکی ئاماده‌ ل ور، ههر ئیک پرته‌کا وی نانی هلدگرت و، بله‌ز به‌ر ب کانیا سپی دچن و ئه‌و که‌سه‌ی به‌ری هه‌مووان بگه‌هتی، سهردهریی کانیی وی خه‌لاتدکه‌ت، پاشی ل ده‌ری کانیی و ل به‌ر ده‌نگی ده‌ف و شبابا، گوڤه‌ندا ده‌ری کانیی دگپرن.

پرسیار

- پ۱/ ئه‌شان پیناسه بکه: گوڤکا گای، قه‌لاتک، خه‌ولیره.
- پ۲/ رئی و رهسمین سه‌بیکا جهژنا سهری سالی بهژمیره.
- پ۳/ هیک ده‌ژنا سهری سالییدا چی راما ن دگه‌هینت؟
- پ۴/ پینچ رئی و رهسمین جهژنا چلی هاشینی ریزبکه.
- پ۵/ به‌حسی گرنگیا جهژنا خدر لباس ل ناف ئیزدیان بکه.
- پ۶/ به‌حسی رئی و رهسمین جهژنا قوریانی بکه.

قهولئ قهنديلا*

زئناره، زئناره
ئيتزي يۆمه ب ته هاواره
بهديل ل مه بووه كفاره
* * *
بهديل هاتن و بوهرين
چهندي تئى دفكرين
دناڤدا مابووين چهيرين
* * *
بهديل هاتن و دچوونه
كئيم بوون عالم و خه تخوونه
له و مه ژئتيك و دوو برى ناسبوونه
* * *
هون بفكرن ل بهديلا
گوهئى خو مه دهنه غافلا و بهخيلا
رؤناهى ژ ناڤ مه رابوو چۆ قهنديلا
* * *
چى قهنديله كه بوكر!
په دشتى من ب رحم و شهفه قه تئيت خوكر
ئهوى ژئى چئىكر شئىخوبه كر
* * *

* ژ قهولئ پير رهش چهيرانه

چی قەندیلەکه زەرە !
نازل بوو ژ عەرشی سەرە
شیخو بەکر بوو مەرەبیبی شیشمسی تەتەرە

* * *

چی قەندیلەکه نوورینە!
داھر بوو ل عەزمینە
شیخو بەکر بوو مەرەبیبی شەمسەددین و فەخرەددینە

* * *

چی قەندیلەکه گرانە!
نازل بوو ژ عەزمانە
شیخو بەکر بوو مەرەبیبی ھەر چار برانە

* * *

چی قەندیلەکه گەشە!
نازل بوو ژ عەرشە
دەرگەڤان شیخ فەخری رەشە

* * *

چی قەندیلەکه مەزنە!
رەحم و شەفەقیت پەدشی منە
ئەوی ژئی چێکر مەلک شیخ سنە

* * *

میرا ژ مەلک شیخ سن دپرسییە
ھەی شیخ سنۆیی بن ئادییە
تە ھندر و کەرەمەتیت پەدشی خو چاوا دییە ؟

وی دپیژت مه‌لک شیخ سنی نادیه
من هنر و کهرامه‌تیت په‌دشی خو‌زاف دیبه
هموو جاران ب ناغی سلتان ئیزیبه

* * *

خه‌لکی ژیری زانه
هلون ژ منرا بدهن به‌یانه
کابنیاتا فی عهردی یه چاوانه؟

* * *

شیخو به‌کر وه ده‌نگ هل‌تینه
ههره ب حه‌رفه ههره ب ناسینه
بنیاتا فی عهردی ل با مه‌لک فه‌خره‌ددینه

* * *

شیخو به‌کر وه ددهت به‌یانه
مه عیتره‌ک دقیت یی ژیری زانه
کا چاوا راوه‌ستا‌بوو عه‌زمانه؟

* * *

ژ قه‌ولن شیخ فه‌خری زه‌رگونه
ب قودره‌تا مه‌لکی بیروونه
ئه‌ف عه‌زمان راوه‌ستا بوو بی ستوونه

* * *

مه‌لک فه‌خره‌ددین وه ذکره رایه
ئه‌وه و ههر چار برایه
گوئن: ستوونا عه‌زمانا راوه‌ستا‌بوو ب دوعایه

ئەف دنیایە دنیایە که ب جیده
خۆف و رحم ئەمال دلتی مریده
مەفەرئ مە سلتان ئیزیده

* * *

ئەف دنیایە دنیایە که زەرە
ئینسانئ تیدا یی بی باوهرە
مەفەرئ مە شیشمسئ تەتەرە

* * *

ئەف دنیایە دنیایە که مەزنە
کیمبوون عالم و مؤمنە
مەفەرئ مە مەلک شیخ سنە

* * *

بەدیل بۆرین من وەها دی
دی داهریت شەرفەدین یئ مەهدی
مەفەرئ مە سلتان شیخادی

* * *

ژ قەولئ پیر رەشئ حەیرانە
هەنجیی ب راستی و دروستی دەست پافیزتە دامانا یار و برانە
دایم مەرکەبا وی ل بەحریت گران یە مەلەفانە

* * *

ژ قهولنی پیر رهشنی ب جیده
دبیژمه وه گهلی مریده
مه‌دین شه‌رفه‌دین و ئاتقات سلّتان ئیزیده
* * *
ئهم دکیمین و خودی یی ته‌مامه.

فه‌ره‌ه‌نگۆک

- زیناره : هاواره.
- به‌دیل : دهم.
- خه‌تخوون : خونده‌قان.
- هه‌ر چار برا : مه‌ره‌م پی (شیشمس و شیخ فه‌خر و سجادین و ناسردین) .
- مه‌فه‌ر : قور‌تال‌که‌ر.
- ئاتقات : بییر و باوه‌ر.

پهړتوک و ټيکستين ديني يين پيروژ

ژ که فنډا هاتيه کو ټيزديان دوو پهړتوکين پيروژ هه بوون، ټيک ب ناقی (مسحه فارهش) و يا دی ب ناقی (جلوه). مسحه فارهش پهړتوکه کا پيروژه و گهلهک يا کهښه. لی جلوه ژ دانانا شېخ حهسه ن پسې شېخادبی دوویه:

پشتی فان خه بهره

په دشتی من یی خودان نه دهره

ټيسباتا ملک شېخسن جلوه *

ټهڅ ههر دو پهړتوک دهستوری مه ټيزديانه، هه مو ټهرکان و ستوون و بنه ما و فهرزين مه ټيدا هاتينه ديارکرن و مه باوهري هه يه ټهڅ پهړتوک ب ريکا کهرهمی خودی مه زن بو مه ټيزديان ب ريکا مه لهک سالم هنارتیه.

ټهڅ پهړتوک لسهر بیستی غه زالاب ئاڅا زتری هاتیه نقيسين، بهلی ژ ټه نجامی وان هيرش و فرمانين بسهرمه ټيزديان دا هاتين مسحه فارهش ژي هاته ژ ناڅبرن و نه ما. بهلی ناڅه روکا څی کتیبی تانها دناڅ مه ټيزديانده مایه کو ټم دبېژن قهول و بهیت و دوعا، کو ټولدار و قهول زانين مه ټيزديان ټهڅ قهول و بهیت ب سهردل ژ بهرکینه و پاراستينه هه تا نهو.

ژ بهر فرمانين ب سهری ټيزديان هاتين، ټهو ههر دوو پهړتوک نه ماینه و ټهو دانه يين هندهک نقيسه ران به لاکرین- چ ب زمانی کوردی يانژی ب زمانين بيانی بن نه دانیت رهسن و بو هندهک مه رهما هاتينه دانان ژ کهسانين نه ی ټيزدی و- نه ددروستن و مخابن نابنه جهی باوهريی ژ بهر :

- ۱- ناڅه روکين وان دگهل بير و باوهرين ټيزديان ناگونجن.
- ۲- زمان و زاراقی پی هاتينه نقيسين ټيکجار دلاوازن، څيچا چی ب زمانی کوردی يانژی ب زمانی عه ره بی بن، نه زاراقی په ټيهه.
- ۳- هندهک ناڅ و زاراقين ټيدا هاتين، دنوونه.
- ۴- پيزانينين ټيدا هاتين، نه دموکومن و نه يين زانایه کی دينيه.
- ۵- ژ بهر کيميا بهر په رين وان، نکارين ب پهړتوک دانينين.

* ژ قهولنی ټومره خاله .

ژبه‌ر ځی چهندي دکارين بيژين، دانهرين څان په‌رتوکين به‌رده‌ست، نه دټيزدي بووينه و شاره‌زايي دزمانين: کوردي و عه‌ره‌بي و هه‌ر وه‌سا دټيزديا‌تسي‌دا ژي نه‌بوويه و څياينه ټيزدياتي ل پيش چاڅين خه‌لکي شولي بکه‌ن.

په‌رتوکه‌کا دي ژي هه‌يه ب نافي (مژده‌ها روژ)ه، ديژن: ژ دانانا (شيخ هه‌سني داسني - نه‌بو به‌ره‌کاتي) يه، ژبه‌ر کو ناهه‌روکا ځي په‌رتوکي ژي دگه‌ل بير و باوه‌رين ټيزديان ناگونجيت، نه‌وژي نابته په‌رتوکه‌کا پيروزا ټيزديان و دانانا وي ژي يه نوويه.

ژ بلي څان هه‌ر سي په‌رتوکين مه ل سه‌ري به‌حسي کرين، دناڅ ټيزدياندا هنده‌ک ده‌ستخه‌ت هه‌ينه، ل سه‌ر پيستي گيانه‌وه‌را دنڅيسينه، ديژني (مشور)، و ل جه‌م هنده‌ک مالباتين پيرا دپاراستينه:

دا ده‌ستي شيخا بسک و مه‌قه‌سه

* دا ده‌ستي پيرا فترو زکات و مشور و خه‌ته *

دڅان مشوراندا، نه‌و باج و رسمين پيرا ژ مريدا وه‌ردگرتن و هه‌ر وه‌سان رټزا وه‌ردگرتنا وان باج و رسما و ده‌قه‌ر و مريدين نه‌و باج و رسم ددان، خوبادين، هه‌ر وه‌سان دارا بنه‌مالي پيرا ژي تي‌دايه.

ژبه‌ر هندابونا په‌رتوکين پيروزين ديني، ټيزديان پش‌تا خو ب تيکستين ديني گه‌رمکرن و بوونه ژي‌ده‌رين باوه‌ر پيکري بين کو به‌حسي بير و باوه‌رين وان بين که‌څن دکهن.

بير و باوه‌رين ټيزديان، ده‌رياره‌ي هه‌بوون و ټيکانيا خودي و هه‌ر هه‌فت ملياکه‌تا و چاوانيا نافراندا کنياتي و ټولداري و نه‌رکان و فه‌رزين ديني... ټيکجار دديرين، نه‌فه‌ژي ل ده‌مي گپ‌رانا ري و ره‌سمين ديني، ده‌هلکه‌فت و جه‌ژاندا، ب روڼي خوبادبت، تيکستين پيروزين ديني ژي ژ: قه‌ول، به‌يت، قه‌سيده و دو‌عايان، پتر که‌څناريا څان بير و باوه‌ران ده‌لمين، چونکي نه‌و ميتولوزيا و فه‌لسه‌فا ديني ب ته‌رزي هه‌لبه‌ستان هاتينه قه‌هونونه، نه‌وژي ل داويا

* ژ قه‌ولي ټومه‌ر خاله .

سەدى دوو ازدي ژ ئاليى چەند قەولفانەكەين دیندار مینا: شیخ فەخرى ئادیا و پسى جەمى و پیر رەشى حەيران و ھەسەدى ئال تەورى و شیخ مەند و پیر داود و پیر شەرەف و پیر ھەفند و پیر خدرى زیندى... ھەر ژ وی سەردەمی وەرە و ھەتا نھۆ ئەف تیکستین دینی ل سەر زار تینە گۆتن- دەف بۆ دەقى، بەرە باب بۆ بەرەبابى، لى ب بۆرینا سال و بەدیلان و ب ئەگەرى نەتۆمارکونا قان تیکستان و ژبەر فرمانین رەش و کوشتن و ویرانکرن و گەف و مەترسیان و تەپەسەرى و دەرەدەربوونى... گەلەک ژ قان تیکستان ھندابوونە و (مستەک ژ خرابى) دسنگین خۆراگرین باب و کالین مەدا ھاتینە پاراستنە، دقیا ئەوی ژى ژ بیر نەکەین کو بۆ ھەموو کەسان دەست نەددا، دەست دتیکستین دینی قەدەن و فیرین، ب تنى بۆ وان کەسان بوو یین ئۆلدار مینا: مجبور و قەوالان... چونكى ئەو تیکستە ژ ئاليى دینیقە دپیرۆزبون و ژبەرکونا وان تیکستان ژبیبگیری و ئەرکین وان یین دینی بوون، ھەتا د کارین، ب ئەمانەت ئەو تیکستە دپاراستن.

یى تەعلوم دای دقیت یى خلمە تکاریت

وب شەف و رۆژى یى گوھداریت

نەى دوو پەیف و بەتاریت *

راستە ب بۆرینا سال و دەمان ئەدەبى زارەكى تیتە گھۆرین، لى قان تیکستان ناھەرۆکین خۆژ دەست نەداینە، ب تنى ئەگەر ژ ئاليى دەرەكى (فۆرمى) قە، رەنگە ھندەک گھۆرین پەیدا بن.

تیکستین دینی ژ ئاليى دەرەكى (فۆرمى) قە:

- ۱- زمانى قان تیکستان، زمانەكى سادە و ساکارە و ب دیالیکتا کرمانجیا ژۆرى ھاتینە قەھاندن.
- ۲- کیشە و (سەروا) قان تیکستان خۆمالى یە.
- ۳- د پرانیا قان تیکستاندا ئیکەتیا بابەتى ھاتیە پاراستن.
- ۴- ھەبوونا پەیفین بیانی د قان تیکستاندە دیاردەکا سروشتى یە و چ ژ بەھایى وان کیم ناکەت.

* ژ قەولین بەدیلا غەدارا

- ۵- ئەف ھەموو تىكىستىنە ب شىتواز و تەرزى دىنى دىخەملاندىنە .
- ۶- شىتوازى ھەقپە يىقىنى دھندەك ژفان تىكىستاندا ھەيە .
- ۷- كۆپلىپىن فان تىكىستان دىپىژنى (سەبەقە) و بەھرا پتر ژ فان سەبەقان سى رىژكن و ھندەك جارن چارن و ھەر سەبەقەكى ئىك سەروا ھەيە .

تىكىستىن دىنى ژ ئالىي نافرۆكىتھ:

- ۱- ستايش و پەسنا خودى و پىخەمبەر و چاكان دكەن .
- ۲- ئامۆزگارى و پەندو شىرەتپن جفاكى تپدا ھەينە .
- ۳- زانىارىپن باش ل دۆر گەردوونناسىي و ئافراندا كنىاتى د فان تىكىستاندا ھەنە .
- ۴- داكۆكى ل رۆژا ئاخەرەتى و قىامەتى و كراس گھۆرىنى و بەھشت و دۆژى... تپدا تپتە كرن .
- ۵- بەھسى ھنەر كەرامەت و ژيانا ھندەك خاس و چاكپن ئىزدىان تپتە كرن .
- ۶- ئەفسانە و و خەيالى سەنگا خۆدناف فان تىكىستاندا ھەيە .
- ۷- ھزر و بىر و باوهرپن دەرۆتىشىي و خودىناسىي دقان تىكىستاندا يە زۆرە .

پىرۆزىا تىكىستان و رىژكرنا وان:

ژبەر كو تىكىستىن دىنى- قەول، بەيت، قەسىدە و دوعا، بەھسى بىر و باوهرپن دىنى دكەن، ئەفان تىكىستان جھەكى تايبەت و پىرۆزل جەم ئىزدىان ھەيە و دھندەك ھەلكەفتپن تايبەتدا دئپنە ب رىژكرن مىنا، گەرا تاووسى و گەرا بابى

شیخ و ل گوندان و ل هیقارین جهژنان ل په‌رستگه‌ها لالش، هر وهسا ل تازیان و دگهل سه‌ما کیشانی.

گوتنا قه‌ول و بهیت و قه‌سیدان ژی گه‌ره‌که ب داخوازیت، ریه سپیبه‌کی دیوانی دئی رابت و دهستی راستی دانیتته سهر یی چه‌پی و دئی بیژته قه‌ولبیژی: ((ب خیرا ناقی خودی و تاووسی مه‌له‌ک و خودانی خو‌که‌رمکه بو جقاتی قه‌وله‌کی ریزکه...)) قه‌ولبیژ دئی لی قه‌گیپرت و بیژت: ((خودان مه‌عریفه‌تی، خودی و تاووسی مه‌له‌ک قی سه‌کنینی بو ته ب خیر بنقیسن، که‌رمکه دو‌عایه)).

ب فی ته‌رزی قه‌ولبیژ دئی دهست ب ریزکرنا قه‌وله‌کی که‌ت، دناقبه‌را ب ریزکرنا هر چند سه‌به‌قه‌کادا، نه‌و ریه سپیبه دئی بیژت: ((به‌لی ی ی ی ...)) قه‌ولبیژ دئی لی قه‌گیپرت و بیژت: ((به‌لی یا ته ل دنی، خودی مه‌عریفه‌تا ته‌و حازر و گوهدارا زیده‌که‌ت...)) و ب فی ره‌نگی هه‌تا قه‌ول ب دو‌ماهی تیبت. ده‌می ب ریزکرنا تی‌کستین دینی گه‌ره‌که جقات پی‌گیری ب فان خالین ل خواری بکه‌ت:

۱- دگوهدار و بی ده‌نگ بن و مژولی چ نه‌بن.

۲- نابت خواری و قه‌خواری هه‌بت.

۳- ده‌می ب ریزکرنا تی‌کستان نه‌گه‌ر که‌سه‌ک ل جقاتی ناماده‌بت، دقیا راوه‌ستی هه‌تا قه‌ولبیژ ده‌ستورین بده‌تی و بیژتی (دو‌عایه)، پاشی دئی روونیت.

۴- هنده‌ک قه‌ول و بهیت هه‌نه، دگهل ده‌ف و شابا تی‌نه ب ریزکرنا و دقیا جقات یه راوه‌ستیای بت.

۵- ده‌می قه‌ول و بهیت و قه‌سیده ب دو‌ماهی تین، قه‌ولبیژ دبیژت:

((نه‌م دکیمین و خودی یی ته‌مامه))

قهول :

تیکسته کی قه هونایه، ب سه به قا دئیتته هژمارتن و ههر سه به قه ک سی ریزکییه یانژی چار پینچ ریزکییه، کو ههر سه به قه کی سهروایا خو یا تایبته ههیه، ههر قهوله ک ژی پتر ژ سیه سه به قا پیکدئیت، ناقه رۆکا قه ولان ژی ل دور په سنا خودی و ملیاکهت و خاس و چاکایه، ههر وهسا به حسی ئافراندنا کنیاتی و بیر و باوه رین که قنین ئیزدیاتی دکن.

بهیت:

تیکسته کی قه هونایه، ب سه به قا دئیتته هژمارتن، دهنده ک بهیتاندا سه به قه ب شیوی (مثنوی) دئین، کیشه کا سفک ههیه، کو ب دهنگ و ئاوازن دئینه گۆتن، ژ ئالیی ناقه رۆکیقه نیزیکی تیکستین قه ولایه، و ئیکه تیا باه ته تیدا به خوبایه.

قه سیده:

تیکسته کی قه هاندییه، گه له ک په یقین بیانی تیدا هاتینه ب کار ئینانه، پتریا وان به حسی خاس و چاکین ئیزدیان دکن، خودان کیش و سه لیکه کا سفکن.

دوعا:

تیکسته کی قه هاندییه، ناقه رۆکین وان هیشی و داخوازن ژ خودی و خاس و چاکا، هنده کین دی بو چاره سه ربی و خو پاراستنی...

پرسیار

پ۱/ بوچی په ړتوکین نهال بهر دهست، (مسحه فا رهش) و (جهلوه) نه هنده
جهی باوه ریینه؟
پ۲/ نه شان پیناسه بکه:

(مشور ، قهول ، بهیت) .

پ۳/ هفت قهولقانیڼ ئیزدیان بهر میړه .

پ۴/ به حسنی ثالیی دهره کی (فورمی) یین تیکستین دینی بکه .

پ۵/ هه لکه فتین تیکستین دینی تیدا دئینه ب ریزکرڼ چینه؟

پ۶/ به حسنی وان پڼگیربان بکه ، نه وین ل ده می ب ریزکرنا تیکستین دینی
جفات راچاڅدکته .

ژ ناکدارین ئیزدیان

۱- میر جه عفری داسنی:

میر جه عفر کورئ میر ههسنی داسنییه . ژ بنه ماله کا پیرایه ، ل گوندئ مهه تی (ماتعیس*) ئ، ل دهقرا داسنی هاتییه سهر دنیا بی و مه زنبویه ، پشتی مرنا بابئ خو ، میریاتیا دهقهرئ کریه و ناف و دهنگی وی به لاقبویه ، چونکی میرهکی خودان هیژ و شیان و خوړاگر بوو .

د سهردهمی ویدا کوردستان تووشی چهن دین هیرشین دوژمنان بوویه ، لی میر جه عفر ب هه موو کارینا خو به رسنگئ وان هیرشان گرتیییه و کارییه تا رادهکی کوردستانی ژ دوژمنای پارتیت . ژ وان هیرشان:

۱- هیرشا عه بدوللا کورئ نههسی پاشایی مووسل ل ساللا (۸۳۳) ز . نهقی سهرکردهی لهشکرهکی (۷۰) ههفتی ههزار چه کدار کۆمکر و هیرش بره سهر لهشکرئ میر جه عفر ل (مهه تی) و شه رهکی دژوار دناقههرا ههر دوو لهشکراندا روودا ، د نهجامدا میر جه عفر سهرکهفت و عبدوللا کورئ نههسی هاته کوشتن و لهشکرئ وی پرت و به لاقبوو .

۲- هیرشا ئیتاخئ تورکمان ل سهر دهمی خهلیفه (موعته سههه بالله) ل ساللا (۸۳۴) ز . نهقی سهرکردهی لهشکرهکی مهزن ژ (۱۵۰) سههه و پینجی ههزار چه کداران ریکخست- کو باشتین سهر بازین لهشکرئ بوون ل به غدایی دوی ده میدا- و بهر ب دهقرا داسنی کهفتنه ری ، دهمی میر جه عفر پی زانی ویژی کاری خوکر و لهشکرئ خو به ره فکر کو ژ چهن دین ئیلین کوردان بی پیکهاتبوو .

دهمی لهشکرئ ئیتاخئ تورکمان گه هشتیییه دهقهرئ شه رهکی دژوار دناقههرا ههر دوو لهشکراندا پهیدا بوو ، ههر ل دهستپیکا شه ری میر جه عفر زانی لهشکرئ ئیتاخئ ژ لهشکرئ وی بوشره و چهکی وان پیشکهفتیتره ، ژ بهر هندی رابوو

---

* مههت: د ژئدهریت میژوی ده بناقئ ماتعیسا هاتییه نانکو مههتا عیسو ، کو شاههکی بناق و دهنگ وچه لهنگ بوو ژ عه شیرا (دو ملیا) بو . و نهف گونده دکهفته نژیک چبایی مهقلوبی ل دهقرا شیخان .

لهشكرى خو بۆ جهين سەخت و ئاسى ل چىايين كوردستانى قەكىشا و
ل(بیتناسى) ھەر دوو لەشكر گەھشتنە ئىك و شەرەكى دژوار دناقبەرا واندا
دەستپىكر، كو پتر ژ سى مەھان قەكىشا.

دئەنجامدا و ژبەر نەھەقسەنگيا دناقبەرا ھەر دوو لەشكراندا، ژ ئالىي ژمارە و
چەكبشە، لەشكرى مير جەعفەر شكەست و ئىتاخى توركمان دەستى خو دانا سەر
دەقەرئى و گەلەك كارين خراب و ناپەوا دژى خەلكى وئى ئەنجامدان، ھژمارەكا زۆر
ژ گەنج و لاوا كوشتن و ھەزارەھا ژن و زارۆك ب ديل گرتن و دەستەسەركرن و بۆ
دەقەرا سامرا قەگوھاستن، دەمى مير جەعفەر ديتى لەشكرى وى شكەست و
كارەساتەك ب سەرئى مللەتئى وى ھات، ژ تەنگاقياندا ژھەر قەخوار، دوژمنى
لەشى وى برە سامرا و ل و ر ب مرياتى ل سىدارتيدان.

ميرانى و ميرخاسيا مير جەعفەر ل كوردستانى دەنگقەدا بوو، ھۆزانقائين وى
سەر دەمى ھۆزان پى گوتينە، ھۆزانقان بابەراخى ھەمەدانى ئىك ژ وان ھۆزانقانا
بوويە كو ھۆزانەك ب ناڤ و نيشانين (لاوكى داسنى) ل دۆر ميرانى و مير چاكيا
وى قەھانديە.

پشتى مير جەعفەر كورئى وى پير(مەم) ميرياتى ل دەشتا حەربى كرى، ل
دووفدا ھەسنئى كورئى پير مەم بوويە ميرئى دەقەرئى و ماپە ھەتاكو شىخادى ھاتپە
دناڤ ئىزدياندا، ژ بەر زىرەكى وشارەزايا مير ھەسن مەمان شىخادى خەلاتكر و
كرە پيرئى چل پيران.

۲- حسين بەگى داسنى :

حسین بەگ، ئىكبوو ژ ميرين ناقدار و ژتھاتى ل دەقەرا بەھدينان، كورئى
سولتان حەسەنى داسنيە، بابى وى ميرئى دەقەرا بەھدينان بوو، دوى دەميدا ئەو
بۆ دەمەكى بى بوويە پاشايى مووسل.

ل ساللا (۱۵۳۴) ز پشتی کو بابی وی حسنه بهگ چۆبه بهر دلۆقانییا خودی، نهو
ل جیی بابی خو روونشتییبه و بوویه میری دهقهره بههدینان.

حسین بهگ مرۆقهکی زیرهک و ژ مبرین ژیر بوو، ب حسین بهگی داسنی یی
ناقدار بوو، سولتان سلیمان پاشایی دهوله تا ئوسمانی گهلهک پووته پیدکر و
نیزیکی خوڈکر، دهمی هنهروشیانین وی دیتین، کره میری دهقهره ئه ربیلی و
میرگهها سوران و زیدهباری میرباتیا دهقهره بههدینان، لهو ل کوردستانی ب میری
میرا هاته ب ناقرن.

میرگهها سوران ل سه دهمی حسین بهگ گهلهک پیتشکهفتبوو، په یوهندیین
وان دگهل میرگههین: شنگال و حهلهب... دخورت و موکومبوون و د سه دهمی
ویدا په یوهندیین موکوم دناقبهرا پرانییا میرگههین کورداندا هاتینه گرتدانه و
حسین بهگ دقئ چهندیدا رۆلهکی کاربگه ره بوو.

حسین بهگی داسنی پووتهکا زیده ب زانست و زانینی ددا و قوتابخانا قوباد
ل نامیدی ل سه دهستین وی هاته ئافاکرن و فهکرن.

ل سالین دوماهیی ژ حوکمرانییا حسین بهگ، نهخوشی و دووبه رهکی کهفته
دناقبهرا وی و میرین سوراندا و ب تایبهت میر سیفدینی سورانی - نهوی کو
هه موو شیانین خو بو ژناقبرنا حسین بهگ و نههیلانا دهستههلاتا وی ل ئه ربیل،
تهرخانکرین. دوماهیی کاری وی مه رهما خو بجه بینت، دهمی حسین بهگ
دسه ره دانکییدا چۆبه دهقهره بههدینان، میر سیفدین ب دهرفهت زانییه، وی و
ههقالین خو هیرش بره سه ره ربیل و ژ دهستین حسین بهگ ده ریخستییبه.

چاخئ سولتان سلیمانی قانونی ب قئ چهندی زانی، ئیکسه دهستههلاتاریا
دهقهری ژ دهستی حسین بهک ده ریخست و دهنیرته ددوو فریا و ل ئهسته مبولی
دئپته دۆراندن ب تاوانا هندی کو نه کاریه میرگهها خو ژ هیرش و دهستدریثیا
بپاریت.

۳- ئیزدی میرزا :

ئیزدی میرزا ئیکبوو ژ میرین ناقدارین میرگه‌ها داسنیا، ژ بنه‌مالا پسمیرایه، کورئ میر حه‌سه‌نه، ل ده‌وروبه‌رین ساللا (۱۶۰۵) ز هاتیه سهر دنیایی ل ده‌قه‌را باشیکئ، ده‌مئ بوویه خۆرت خۆ فیری سوار چاکیی کریه، تاکو بوویه سوار چاکه‌کی ناقدار و ژیهاتی.

ده‌مئ هیرشا سه‌فه‌ویا ل سهر ده‌مئ شاه ئیسماعیلی سه‌فه‌وی ب سهر ده‌قه‌را داسنیا داهاتی، خه‌لکئ ده‌قه‌ری تووشی روودانین دلته‌زین و کوشتن و کوشتاره‌کا بی وینه بوون و چه‌نده‌ها گنج و تۆلاز هاتنه کوشتن و دۆراندن، ههر دوی هیرشیدا و ل ژیر په‌ردا ترسئ و ب فشارا وی له‌شکرئ هیرشبه‌ر، ئیزدی میرزا ههردوو برابین خۆ (حه‌یده‌ر و عه‌مه‌ر) ب ده‌ستین خۆ کوشتن.

وی روودانئ ئیزدی میرزا پالدا کو خۆ پتر ماندوو بکعت و بوه‌ستینت و بزاقئ بکعت کو بگه‌هته پله‌یه‌کا بلند، داکو رۆژه‌کئ تۆلا خۆ فه‌کعت، ئەو بوو ل سهر ده‌مئ مراد به‌گ ده‌سه‌لاتئ له‌شکرئ کوردستانئ که‌فته ده‌ه‌ستی ویدا، ئەوژی رابوو له‌شکر ریک و پیکر و پوته‌کا زۆر دایی و باشت‌رین میر خاسین ده‌قه‌را به‌هدینان بین وی سه‌رده‌می راکیشانه دناڤ ریزین له‌شکریدا، ب وی یه‌کئ له‌شکرئ کوردستانئ بوو له‌شکره‌کی ب هیز و خودان شیان. ده‌مه‌کیدا مراد خانئ سولتانئ ئوسمانیا داخوازا هیزه‌کا له‌شکرئ کر بو رزگارکنا باژیرئ به‌غدایی ژ ده‌ستین سه‌فه‌ویا، ئیزدی میرزا ئەف چه‌نده ب ده‌رفه‌ت زانی و خۆ دا پیش و به‌ر ب باژیرئ به‌غدایی دا ری، ل ده‌وروبه‌ری به‌غدایی ل ساللا (۱۶۳۹) ز شه‌ری دناقبه‌را له‌شکرئ سه‌فه‌ویا و له‌شکرئ ئوسمانیا ندا ده‌ستپیکر، پشتی شه‌ره‌کی سه‌خت و دژوار، له‌شکرئ ئوسمانیا ب سه‌رکرده‌یا ئیزدی میرزا سه‌رکه‌فت، ئەو میر چاکین دگه‌لدا ژئ ئەفه‌بوون: ته‌موکئ بابکی، پیره‌کئ خوشاشی، قه‌ره‌چه‌رخه‌چی، قه‌ره‌بابکی، زه‌ینه‌ل به‌گی چاف ب خال، شیخ دیری، شیخ بابکی کۆزه‌میشی، خیزکی دووملی...

ئېك ژ ئىنجامىن سەركەفتنا ئىزدى مىرزا دىشەرىدا دژى لەشكرى سەفەويا ئەو بوو ژ لايى سولتەن مراد خان قە ھاتە خەلاتكرن و نازناقى (بەگ) ژىپرا ھاتە بەخشىن.

پشتى بارودۆختىن سىياسى ل دەقەرى تەنابووين و سنوورين دەولەتا ئوسمانى پىتر بەرفرابووين، ل سالا (۱۶۵۰) ز ب فرمانا سولتەن مرادى چارى، ئىزدى مىرزا بوو پاشايى مووسل و حوكمدارىا وى بو دەمى سالەك و سى مەھا قەكىشا، دوى دەمى كىمدا گەلەك كارين گرنىگ و ب مفا بو خەلكى ئەنجامداين ژ وانا:

۱- تەناھى ل باژىپرى مووسل و دەوروبەرىن وى پەيداكر و ھەر كەسەكى سەر پىچيا ياسايى دكر ب توندى دەھاتە سزادان.

۲- رەوشا بازرگانىي پىشئىخست.

۳- پووتەكا تايبەت ددا چاندنى.

۴- پەيەندىين خۆ دگەل پرانيا ميرين ميرگەھين كوردان موكومكرن و ھەشكارى و ھارىكارى دناقبەرا وى و ميرى نامىدىي (ھەسەن بەگ) دا يە خورپت بوو.

۵- ئاھايىيەكا مەزن ل باژىپرى مووسل ل سەر لىقا رۆبارى دىجلە ئافاكر، كو ھەتا نھا شوونەوارين وى ماينە.

۶- ئاھايىيەكا مەزن ل باشىكى ئافاكر، دگۆتنى (قەسرا ميرى)، كو جھى ئاكنجىبوننا وى بوو.

۷- قويا قەدىلبان ل باژىپرى مووسل نووژەنكر.

سەرەراي قان كارين باش يين كو ئىزدى مىرزا ئەنجامداين، گلەبى لى ھاتە كرن ژ ئالىي خەلكى باژىپرى مووسل قە ل جەم سولتەنى، ژبەر توندىا سزايين سەرپىچيا ياسايى، ژبەر گلەيا، سولتەن مرادى چارى داخوازكر كو بچتە ستەمبۆلى، ئەو و ھەفت سوارچاكن خۆ رادبن دچنە ستەمبۆلى بو دىدارا سولتەنى، پشتى قەدگەرىين، ناگەھنە بنەجھا خۆ و ھەتا نھا دىي سەر و شوونن.

ژبەر رۆلى ئىزدى ميرزايى كاربگەر و ھەكو ميرەكى چەلەنگ و ژىھاتى ل دەفەرا

مووسل. دى بينن ناڤى وى دگهلهك سهر هاتى و ستراناندا هاتيه و ستران پى
 قههاندنه، مينا سترانا ((ههئى كاكو برانو)) ئه قهئى جهند بهندهكن ژڤى سترانى:
 ههئى كاكو برانو... ههئى كاكو برانوئه و شاد و نشودين ئىزدى ميرزا گهلهك ههنه
 ب سى دهنكا گازی دكت دوازده سوارين شينهكا،
 ئىزدى ميرزا دپيژى: چهندى دلى من ناسهكنت ژبه ر قان گوتن و مهعنى يا،
 هوونى حيلى بدنه مهحنهگيا، رما بافيژنه خافين وان، ههئى برا جهوابهكا خبرى
 وا ژمن را هاتى خووندى مئى خيرهتهكا چاك ژمه دڤى يه.

پرسيار

پ ۱ / ئه قان پيناسه بكه:

(مير جهعفهري داسنى ، ئه يتاخى توركمان ، بابه راخى هه مه دانى).

پ ۲ / گرنگترين كارين ئىزدى ميرزا ددهمى حوكمرانيا خؤدا ئه نجامداين،
 بهژمبیره.

پ ۳ / ئه گهرين قان دياربكه:

۱- له شكري مير جهعفهري داسنى بهرامبهر له شكري ئه يتاخى توركمان
 شكهست؟

۲- حسيين بهگى داسنى ب نازناڤى (ميرى ميرا) هاته ب ناڤكرن.

۳- سولتان مرادى چارى، ئىزدى ميرزا خه لاتكر.

قهولی ههسه دی ئال تهوری

ناقه روکا قی قهولی باسی فهرزو ئه رکین شیخ و پیرا بهرامبهری مریدایه، ههروهسا باسی براینی و دوستینی و ههقالینییی ژی دکهت، ههروهسا ئهف قهوله باسی بوختانییی دکهت کو کارهکی خراب و گونهههکا مهزنه دقیت مروف خوژی دوور بکهت، دا کو مروث ل ناف ههقال و مللهتی خو دا بی ب روومهت و دلگیر و ب قهدریت و ل ئاخهتی ژی بی سهرفهرازیت. ویی دووریت ژ ناگری دوژی. ههروهسا ئهفه قهوله دیار دکهت کو خه لکهکی زور بوونه سهروه ریت مالا و چ ژ رییا خودی و دینی خو نه دزانین، لهوا گونههیت گران دگه ل خو برنه ئاخهتی، ههروهسا دیار دکهت هه کهسی فهرزین ته ریفه تا دینی خو بجهنه ئینت ل قی دنی هه ره وه کو توفه کی هه رام تو بها قیژی یه زه قیه کی به لی چ به ره می نه گرت. لهو ئهف قهوله شیرهت و داخوزا ژ مه دکهت کو دژیانا خودا کارئ باش و چاک بکهن و خیر و خیراتا بدن و دهستی هاریکاریی ژ خه لکی هه ژار و دهست کورت را دریژ بکهن، و راست بیژ و نیهت پاک بن و دلسوز و خه مخوریت رییا خودی و ئیزدیاتییی بن. ههروهسا ئهف قهوله چه ندین ئه رکین شیخ و پیرا دده ته خوبا کرن، کو دقیت دئیزدیاتییی ده بی شاره زابن و ریهه ر و ریناسی بن و قین و تفاق و ته بایی دناف مریدین خودا قایم بکهن و وان فیرو بییر و باوه رین ئیزدیاتییی بکهن و ل خوشی و نه خوشیا پشکداریی دگه ل مریدی خو بکهن، و ئاریشه یین وان چاره سهه بکهن. ههروهسا ئهف قهوله دیار دکهت کو یه فه ره هه ر ئیزدیه ک ئه رک و فهرزین خو بجهینت و ژ ریا ئول و ئیمانا خو ده رنه کهفت و هه ر کهسی دوژمناتیا دین و ملله تی خو کر ل ئاخهتی دی جزایی وی ناگری دوژی و دهقی مارا بت. ولقی دنی بی گونه کار و دجا قین خه لکی دا بی شکهستی و بی سوپ بت.

ههروهسا ئەف قهوله ديار دکهت، کو براینی و ههقالینی په یوه ندییه کا ب روومهت و پیرۆزه لسه ر بنیاتی قین و راستیی هاتینه ئاڤا کرن، و داخوازی ژ مه دکهت ئەم ههقالینیا که سی دلسۆز و دلپاک و وره وشت باش بکهن. و خو ژ ههقالی دوو پروو دوور بکهن و ههقالینیا وی بهیلین. و مه هاندهت ژ یو ب جیه ئینانا ئه رکانین خو یی دینی، ئەڤه ژ ی چه ند سه به قه نه ژ قی قه ولی:

((ب دهستوری خودی))

وه دبیرت ههسه دی ئال ته وهری

وه رن برایت من یید موشته ری

ئەف دنیا یه ب چه ند رهنگ هات و ب چه ند به دیلا بوهوری؟

* * *

زه مان نه مان وه کی به رمه

ژ دنی هلات حدیا و شه رمه

خهلکی بوختان گرت ه سه رمه

* * *

ههون بوختانیی مه کهن بران

دلی خو سافی کهن ژ غه دران

زۆر ژ قی دنی چون ب گونه هیت گران

* * *

زۆر هاتنه حەدى رى يا

ئەو خەبىر نەبوون ب چوو مەعنى يا

ئەو شكدارن ل هەف رى يا

* * *

ئەون ل هەف رى يا دشكدارن

ل رى يا شىخادى د عنكارن

لەو ل ئاخەرتى ب پشتىنە ب بارن

* * *

ئەون يىت ل ئاخەرتى ب بارن ب پشتى

هەنجى مېرى دلى تەرىقە تا خوہ ژ خوہ هشتى

وہكى تۆفەكى حەرام، تو با فېزىيە زەفئەكى

شىن بېت و نە گە هشتى

* * *

كو تۆفئى تەبوو سترى

ئەف بوو كرىارا تەكرى

لەو خودان ل ئاخەرتى فېترا مابووى حەبېرى

* * *

دبېژمە وە شىخان و پېرا

چاڧ نەدەنە خرابە فېتىيا وېرا

بار تى نېنە جەرك كوورا

* * *

دبېژمه خودانېد كه ونان و كارا
ل پېشيا خوه څرنگه ن پېش بارا
مال نامينن ل څان وارا

* * *

دهم هاتيه دى مالا ژناښ مالا ئيورين
نهكو دلا ب چيرا كول كهين
نهكو خهلكى ب زمانى خوه سل كهين

* * *

دلئى من دبېته ، بېته
پادشا جهرگا لئى دبېته
دلئى من دبېژى
زمان خاميا درېژى
پادشا جهرگا لئى دبېژى

* * *

دبېژمه وه شېخان و پير
هون دزانا بن ددلكير
دا ل ناخرهتئى بېژنه وه هدى پير

* * *

پيرو ههكه تونهى دلدارى
ونهزانپهكى خوهى سپارى
وهپه وهكى ل ناخرهتئى گورا تو خوارى

* * *

پيرو ههكه تونه ريبهري
وههكه دلتي تهريقه تاته ژ ته غهيري
ههرامه ماشني تو دخوري

* * *

پيرو ههكه تونه ريناسي
توزالمهكي دل قياسي
دي ري يا شيخادي ب چي ناسي؟

* * *

پير ب ناسين
ههق ل ههقيي دبيين
ري يا شيخادي چو مسيواي تي نين

* * *

پير دبي كه رين دبي سوونه
نهو دزانن مه عنني ل كوونه
نهزان دبيژني ري دوونه

* * *

وتيل نه زانيد پر بيژي
نهون بي خاميا دريژي
نهون يي ده رهقني بري ناخه تي دبيژي

* * *

هنجبيي ده رهقني بري ناخه تي دبيژي
كفاني وي دي مينت يي بي ژي

روژا ناخه تي يي ههيري يه تيرا خوه دي ب چي هافيژي

* * *

هنجیئی دهرههقی برئی ناخرهتی دبیتته
عیبهک دی ل کفانی وی دهریتته
روژا ناخرهتی یی چهیری یه تیرا خو دی ب چی هاقیت

* * *

هنجیئی دگهل تهریقته تا خواه دژمن بی
باری وی دی ناسن بی
جزایی وی دی سوتن بی

* * *

هنجیئی دگهل تهریقته تا خواه دژمن بی
و ههکه چیایی سیپانی خهلاتی ل بن بی
روژا ناخرهتی نهژ فان نهژ وان دبی

* * *

هنجیئی ل گهل تهریقته تا خواه نهژان بی
و ل خیر و خیراتا کری پوشمان بی
روژا ناخرهتی دی سهفیلهکی سهرگردان بی

* * *

ههکه برایدکی تهژ موقبله
ب تهرا یی سوتی دله ل سهر جهوابا عهوله
ههکه نهو دهسا ژته بهیله
تودهستا ژئی مههیله

* * *

هدکه برایدکی تهنه‌ی ژ موبله

نهل سدرجه‌وابا عوله

ب تهره نه‌ی سوئی دله

هدکه نه‌و ده‌ستا ژته نه‌هیتله

توده‌ستا ژئی بهیتله

* * *

نه‌و برای ژته دخوته

ل گدل نه‌که چ مد‌عمه‌له‌ته

نه‌و ب کپیر ناییت قه‌ت و قه‌ته

* * *

نه‌و برای نه‌ی گوهداره

هدکه هاژینه و هدکه به‌هاره

نه‌و ژ کناری باسکافه بی ساره

* * *

نه‌و برای نه‌ی ب تهره

تیره‌که بی پهره

پاقیژه ل پی مهره

* * *

نه‌و برای نه‌ی گوهداشتی

داره‌ک دده‌ستی دا نه‌ی ناشتی

هه‌ر ب خوه گال و ب خوه قاشتی

* * *

مه برايەك دڤيت ل گه ل خوه برايەين
ب سدقتي ب خوه را تەبا كەين
ب خووشي يئ ب خوهر ا شاكەين
ب خەمە ب خوهر ا خەما كەين
هەيي و نەي ڤيكر ا داکەين

* * *

گەلي برا ل وه دكەم رايئ
هەنجيئ ميئري هەق ب ريبا شيخادي ب حەق سەر خوهر ا دايبئ
نسبەت ب كيئر ميئري دەرويتش نايبئ

* * *

دڤيت ميئري دەرويتش يئ قەلەندەريئ
ل عەبادەتئ يئ فەريئ
نە پر گۆتن و دوو خەبەريئ
دا ل ناخرەتئ، ل ديوانا شيخادي ب شفات و مەهدەر بي

* * *

هەكە ميئري دەرويتش نەي قەلەندەرە
ل عەبادەتئ نەي ب فەرە
پرگۆتنەكئ دوو خەبەرە
ل ناخرەتئ ل ديوانا شيخادي و مەلەك شيخسن نە شفات هەيە نەمەهدەرە

* * *

گەلي برا نەكو دلا ب واس واس كەن
هەق ريئ يا شيخادي سەر خوهر ا ناس كەن
ميئري چئ بن خوه ژ دەستئ زەبيني يا خلاس كەن

* * *

گهلی برا میتیری چتی بن ب دانتی
 خه پیر بن ب ئه رکانتی
 ژ عه ول دنئی هه تا ب ئاخر زه مانتی
 * * *
 عه سه دیی ئاخر زه مان هه یه
 گاڤا هاته سه رگیانتی وه مجاده یه
 ئه و ئاخر زه مان ب خو به
 * * *
 وه دبیتژت هه سه دیی فه قیره
 نه قلا مه ژ نه قلا میره
 ریامه یه ب شیخ و پیره
 * * *
 هه سه دیی فه قیره وه ده بی یه
 هنجیی ناسکریبو نه قلا مه ولتی یه
 ئه سلی میتیر ری یه
 * * *
 پیرو ژ عه نزه لتی
 بکه له ل وی کهلتی
 دا روو سپی بی ل مه حفهلتی
 * * *
 دا روو سپی بی ل مه حفه لا میترا
 خه پیر بی ب مه عنیان و چیترا
 ب خافی مه خو گوشتی تیترا
 (ئهم دکیتمن خودی بی ته مامه)

فهرهه نگوک

مشتهری : خوشثقی

بهرمه : ل پیش

ب پشتی وب بار : ئانکو زۆر گوننه هه نه

پیش بار : خیر و خیرات

چیر : په یقین نه لایق

دلگیر : دل پاک و خه مخور

سپار : بی هزر

غهیری : هاته گوهارتن

مسیوای : شاشی

بی خامی : بی بهختی

باری وی دی ئاسن بی : ئانکو باری وی دی گران بت

سه فیله کی سه ر گردان : ئانکو مروقه کی بی خودان

جه و ابا عهول : خودان باوهر

مه په : نه چه

گال و قاشتی : ئهوی بتنی گوهداریا خوه دکهت.

داهین : ته قلی ئیک کهین

قه له ندهر : چاک

دوو خه بهر : ده وره وین

مه حفهل : دیوانا خاس و چاکا

نناڤه پوکی

- ۴ ..... پیشگویتن
- ۶ ..... ئیزدی نژاد و ناف
- ۱۰ ..... قوناغیتن ئیزدیاتی تیرا ده رازبووی
- ۱۴ ..... فهرزین ئیزدیان فهرزین حه قیقته تی
- ۱۶ ..... فهرزین ته ریقته تی
- ۱۶ ..... شه هدا دینی
- ۱۸ ..... دوعا
- ۲۴ ..... مورکرن ب ئاڤا کانیا سپی
- ۲۶ ..... رۆژییت ئیزی
- ۲۶ ..... گریڤان
- ۲۸ ..... سونه تکرن
- ۳۰ ..... گوننه ه و سزا
- ۳۰ ..... گوننه ه دده ره قی دینی ده
- ۳۳ ..... گوننه ه د په بوه ندییت جفاکی ده
- ۴۴ ..... قه ولین ئاخهره تی

- ۵۰ ..... - جه‌ژئین مه ئیزدیان
- ۶۴ ..... - قه‌ولئ قه‌ندیلا
- ۶۹ ..... - په‌رتوک و تیکستین دینی یین پیروژ
- ۷۶ ..... - ژ نافدارین ئیزدیان
- ۷۶ ..... - میر جه‌غفرئ داسنی
- ۷۷ ..... - حسین به‌کی داسنی
- ۷۹ ..... - ئیزدی میرزا
- ۸۲ ..... - قه‌ولئ هسه‌دی ئال ته‌وه‌ری

A series of 20 horizontal dashed blue lines, evenly spaced, spanning the width of the page. These lines are intended for writing.

